

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ**

**ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΚΥΡΙΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ**

Όνοματεπώνυμο: ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΑΜ: 8131

ΤΟΛΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΜ: 8158

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΠΑΠΑΔΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Περίληψη

Η παρούσα εργασία, πραγματεύεται ως θέμα την συσχέτιση μεταξύ των μεταβολών των τιμών του πετρελαίου και των κυριότερων μακροοικονομικών παραγόντων: Το πρώτο μέρος αφορά το πετρέλαιο, και συγκεκριμένα την καταγραφή των σημαντικότερων πετρελαϊκών κρίσεων και τους λόγους που προκλήθηκαν. Στη συνέχεια παρατίθεται ο ορισμός του πετρελαίου, η χρησιμότητά του σαν κύρια πηγή ενέργειας, τα διάφορα είδη πετρελαίου που υπάρχουν, καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν παγκοσμίως την τιμή του.

Το δεύτερο μέρος αφορά τους κύριους μακροοικονομικούς παράγοντες, οι οποίοι αναλύονται ξεχωριστά. Περιλαμβάνει λοιπόν τον πληθωρισμό, όπου δίνεται ο ορισμός του, τα είδη στα οποία χωρίζεται, και τα αίτια που τον προκαλούν, τις συνέπειες του καθώς και πως μειώνει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Ύστερα, παρουσιάζεται ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, όπου παρατίθεται ορισμός του καθώς και σημασία του για την οικονομία. Επίσης παρουσιάζεται η ανεργία και ο ορισμός της, τα είδη στα οποία χωρίζεται, ποιοι παράγοντες δημιουργούν το φαινόμενο της ανεργίας, και τέλος το κόστος που προκαλεί γενικότερα στην οικονομία. Έπειτα αναφέρεται ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI), τον ορισμό του, τον κύριο δείκτη και τους υποδείκτες που χωρίζεται, τα κύρια χαρακτηριστικά του και πως αξιοποιούνται οι τιμές και οι τάσεις του δείκτη από τους οικονομικά συμβαλλόμενους. Το δεύτερο μέρος κλείνει με το παγκόσμιο αεπ (GDP), τι εννοούμε με τον όρο αυτόν, τα δυο είδη στα οποία χωρίζεται, τον τρόπο μέτρησής του και το βαρύνοντα ρόλο που έχει για την εικόνα της οικονομίας οποιασδήποτε χώρας. Το τρίτο και τελευταίο μέρος της εργασίας αφορά στη σχέση που υπάρχει μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και των παραπάνω μακροοικονομικών μεγεθών, πως αιτιολογείται αυτή η σχέση και ποια η επίδρασή της, τόσο σε επίπεδο μικροοικονομίας, όσο και μακροοικονομίας. Για να γίνει πιο κατανοητή η σχέση, πραγματοποιείται η χρήση σχετικών διαγραμμάτων και επεξήγηση αυτών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ	
1.1 Οι τιμές του πετρελαίου	8
1.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την τιμή του πετρελαίου	10
1.3 Ποιοί καθορίζουν τις τιμές του πετρελαίου	14
1.4 Πετρέλαιο και διεθνείς μεταβολές	17
1.5 Η τιμή του πετρελαίου και η σχέση δολάριο και ευρώ	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
2.1 Πληθωρισμός - Ορισμός	21
2.1.2 Αιτίες πρόκλησης πληθωρισμού	22
2.1.3 Διαρθρωτικός και εισαγόμενος πληθωρισμός	23
2.1.4 Ευμετάβλητος χαρακτήρας και αβεβαιότητα	24
2.1.5 Οικονομικές θεωρίες	25
2.1.6 Αγοραστική δύναμη	26
2.2. Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	
2.2.1 Ορισμός	29
2.2.2 Ο εναρμονισμένος ΔΤΚ	30
2.3 Ανεργία	
2.3.1 Ορισμός	30
2.3.2 Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός	30
2.3.3 Είδη ανεργίας	33
2.3.4 Μέτρηση και φυσικός συντελεστής ανεργίας	34
2.3.5 Συνέπειες της ανεργίας	35
2.3.6 Καταπολέμηση της ανεργίας	36
2.4. Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (ΔΥΠ)	37
2.4.1 Οι 20 βιομηχανικοί κωδικοί του SIC	38
2.4.2 PMI και υποδείκτες	40
2.4.3 Χαρακτηριστικά του ΔΥΠ /PMI	42
2.4.4 Αξιοποίηση των τιμών και τάσεων του ΔΥΠ	43
2.5 Παγκόσμιο ΑΕΠ	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
3.1 Αποπληθωρισμός, πετρέλαιο και οικονομική κρίση	47
3.2 Η σχέση μεταξύ τιμών του πετρελαίου και πληθωρισμού	48
3.3 Η σχέση μεταξύ τιμών πετρελαίου και ΔΤΚ	49
3.4 Η σχέση μεταξύ τιμών πετρελαίου και ανεργίας	50
3.5 Συσχέτιση μεταξύ τιμών πετρελαίου και ΔΥΠ	52
3.6 Συσχέτιση των τιμών πετρελαίου με το παγκόσμιο ΑΕΠ	53
3.7 Επίδραση των τιμών του πετρελαίου στο ΑΕΠ	54
3.8 Συνέπειες των μεταβολών στην τιμή του πετρελαίου για την Ελλάδα	56
3.9 Οι προοπτικές του ζητήματος του πετρελαίου	57
ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	57
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ	58
Βιβλιογραφία	59

Εισαγωγή

Το ζήτημα που πραγματεύεται η εργασία μας, αφορά τις τιμές του πετρελαίου και τους κυριότερους μακροοικονομικούς παράγοντες, δηλαδή τον συσχετισμό τιμών του πετρελαίου με τον πληθωρισμό, τον δείκτη τιμών καταναλωτή, την ανεργία, τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών, , το παγκόσμιο αεπ και ποιες μεταβολές επιφέρουν στα οικονομικά αυτά μεγέθη οι αλλαγές στην τιμή του πετρελαίου. Αυτή η εισαγωγή, έχει ως σκοπό να τον αρχικό προσανατολισμό του εκάστοτε αναγνώστη της εργασίας μας στο ζήτημα που πραγματευόμαστε.

Έτσι, για να καταφέρουμε να αναλύσουμε το συγκεκριμένο ζήτημα θα πρέπει να διασπάσουμε το κυρίως κείμενο της εργασίας μας σε τρεις ενότητες, με στόχο να μπορέσουμε να αναλύσουμε με ορθό τρόπο τη κάθε μία από αυτές ξεχωριστά.

Αρχικά, θα παραθέσουμε μια ιστορική αναφορά που καλύπτει το σύνολο των πετρελαϊκών κρίσεων που συνέβησαν τον 20^ο αιώνα, καθώς και κάποια ιστορικά παραδείγματα.

Η πρώτη ενότητα της εργασίας μας, καταπιάνεται με το ζήτημα των τιμών του πετρελαίου. Για να γίνει η ανάλυση αυτού του ζητήματος κατανοητή, θα πρέπει να γίνει ξεχωριστή αναφορά για το πετρέλαιο σαν προϊόν, καθώς και στη σημαντικότητά του στον τομέα της ενέργειας, της παραγωγής και της παγκόσμιας οικονομίας γενικότερα.

Επιπροσθέτως, τίγονται ζητήματα κατά σειρά όπως ο ΟΠΕΚ, οι παγκόσμιοι παραγωγοί πετρελαίου και οι καθοριστές της τιμής του πετρελαίου παγκοσμίως. Καθώς όμως το πετρέλαιο είναι ένα τόσο πολυδιάστατο ζήτημα, δεν επηρεάζεται μονάχα από τους παραγωγούς, έτσι αντιλαμβανόμαστε πως η τιμή του αγαθού αυτού επηρεάζεται από πληθώρα παραμέτρων, οι οποίες και θα πρέπει να αναλυθούν και να καταγραφούν, ούτως

ώστε, η κατανόηση του κυρίως κειμένου της εργασίας να γίνει πιο εύκολη στον αναγνώστη και να μην παρουσιάζεται ένα κείμενο ασύνδετο που θα επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα από τα προσδοκώμενα. Τέλος, για την μεγαλύτερη εμβάθυνση στο ζήτημα, χρησιμοποιήθηκαν μια σειρά από πίνακες με τις ιστορικές τιμές του πετρελαίου παγκοσμίως.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας μας παραθέτουμε τους κυριότερους μακροοικονομικούς παράγοντες, στους οποίους κάνουμε διεξοδική ανάλυση προκειμένου να γίνει καλύτερα κατανοητό το κυρίως κείμενο της εργασίας.

Ξεκινάμε την περιήγησή μας στα οικονομικά αυτά μεγέθη με τον πληθωρισμό, καθώς αυτό αποτελεί τον πρώτο δυνατό πυλώνα για το ζήτημά μας. Η ανάλυση, πρέπει να ξεκινήσει με βάση τον ορισμό του πληθωρισμού και στη συνέχεια θα ακολουθήσει η διάκρισή του αλλά και η περαιτέρω ανάλυσή του, όπως και οι συνέπειές του. Το φαινόμενο του πληθωρισμού έχει ισχυρό αντίκτυπο στη λειτουργία της εκάστοτε οικονομίας και ακόμα ισχυρότερο στον επηρεασμό των διακυμάνσεών της, δηλαδή στην ύφεση και στην ακμή της. Ακόμα ο πληθωρισμός, επηρεάζει έμμεσα διάφορα άλλα οικονομικά φαινόμενα όπως η ανεργία, για παράδειγμα παίρνουμε παίρνουμε τον νόμο του Rhipils. Για την ευκολότερη εμφάνιση των μεγεθών του πληθωρισμού, η εργασία περιέχει μια σειρά από πίνακες με την πορεία του πληθωρισμού ανά τα χρόνια σε διαφορετικές οικονομίες και νομισματικές ενώσεις.

Στη συνέχεια αναλύουμε τον δείκτη τιμών καταναλωτή, έναν πολύ σημαντικό δείκτη σε πολλούς τομείς, μιας και με το δείκτη αυτό υπολογίζεται συνήθως το ποσοστό του πληθωρισμού καθώς και η μεταβολή της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Για να γίνει κατανοητή η δύναμη του συγκεκριμένου δείκτη δίνουμε αναλυτικά τον ορισμό του, την σημαντικότητά του δείκτη για την εικόνα της οικονομίας μιας χώρας, σε αυτό το σημείο παραθέτουμε και τον ορισμό του Εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή με τη

βοήθεια του οποίου, η ηγεσία της Ευρωζώνης χαράζει την οικονομική και νομισματική πολιτική ολόκληρης της ζώνης του ευρώ.

Έπειτα, αναλύουμε ένα ακόμη πολύ σημαντικό οικονομικό φαινόμενο, την ανεργία. Προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η αξία του μεγέθους αυτού, κρίναμε απαραίτητο να ξεκινήσουμε δίνοντας τον ορισμό της ανεργίας και μετέπειτα να επεξηγήσουμε τις δυο οικονομικές ομάδες στις οποίες διακρίνεται ο πληθυσμός μιας χώρας, και στις ιδιαιτερότητες εκείνες που τον διακρίνουν. Έπειτα, ακολουθεί σχολιασμός στα επιμέρους τμήματα που διακρίνεται η ανεργία καθώς και στον τρόπο μέτρησής της. Η ανεργία, όπως και ο πληθωρισμός έχει εκτενή αντίκτυπο στην λειτουργία της οικονομίας και καθορίζει άμεσα την φάση του οικονομικού κύκλου που βρίσκεται, δηλαδή μικρό ποσοστό ανεργίας αποτελεί βασικό σύμμαχο στην πορεία της οικονομίας προς την ανάπτυξη και το αντίθετο. Οι συνέπειες της ανεργίας, όπως και η αντιμετώπισή της αποτελούν μόνιμο πονοκέφαλο κάθε κυβέρνησης.

Στη συνέχεια ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (Purchasing Managers Index - PMI), αποτελεί τον επόμενο δείκτη της μακροοικονομίας που εξετάζει η εργασία. Αρχικώς, δίδεται ο ορισμός του δείκτη υπευθύνων προμηθειών, καθώς και ποιους βιομηχανικούς κωδικούς του SIC εξετάζει, ποιους τομείς της δευτερογενούς παραγωγής δηλαδή εξετάζει. Στη συνέχεια καταγράφεται η ιδεάζουσα χρησιμότητα του δείκτη υπευθύνων προμηθειών, τόσο σε εθνικό, όσο και σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης και παγκόσμιο επίπεδο. Έπειτα, ακολουθεί ο τρόπος μέτρησης του δείκτη υπευθύνων προμηθειών και ποια η συσχέτισή του με τη γενική εικόνα της οικονομίας. Ενώ με τη βοήθεια των επιμέρους υποδεικτών στους οποίους διακρίνεται ο δείκτης ανάλογα με το ποιον τομέα της μεταποίησης εξετάζει, παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για κορυφαία οικονομικά μεγέθη όπως ο πληθωρισμός, οι εξαγωγές, η απασχόληση και τα αποθέματα.

Τέλος, γίνεται εκτενής αναφορά στα κύρια χαρακτηριστικά του, καθώς και στην αιτία που η αξιοποίηση των τιμών και τάσεων του δείκτη pmi κρίνεται απαραίτητη από επιχειρήσεις, οικονομικούς αναλυτές και κυβερνήσεις.

Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας μας καταλήγει με το Παγκόσμιο ΑΕΠ (Gross Domestic Product ή GDP). Δεδομένου όμως του γεγονότος, ότι το παγκόσμιο $αεπ$ διαμορφώνεται με τη βοήθεια του $αεπ$ κάθε χώρας ξεχωριστά, θεωρήθηκε αναγκαίο να γίνει εκτενής αναφορά στο $αεπ$ μεμονωμένα. Προκειμένου να γίνει κατανοητό λοιπόν τι ορίζεται ως παγκόσμιο $αεπ$ (gdp), ορίζεται σαν οικονομικός όρος το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, η διαφορά που προκύπτει εάν συμπεριληφθεί στον υπολογισμό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος η απόσβεση που προκύπτει από την παραγωγή ενός προϊόντος, δηλαδή πως ορίζεται το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και πως το καθαρό εγχώριο προϊόν. Στη συνέχεια δίνεται ο τύπος υπολογισμού του $αεπ$ και οι ορισμοί των συνιστουσών που είναι απαραίτητες για τον υπολογισμό του.

Ο τρίτος πυλώνας του θέματος, αφορά τη σύνδεση των δυο πρώτων, δηλαδή του πετρελαίου και των κυριότερων μακροοικονομικών παραγόντων. Η συσχέτιση αυτή, αποτελεί το πιο δύσκολο κομμάτι της εργασίας, καθώς θα πρέπει να αποδειχθεί η συσχέτιση μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και των μακροοικονομικών μεγεθών και με ποιο ακριβώς τρόπο αυτή λειτουργεί, ούτως ώστε να έχει αντίκτυπο η τιμή του πετρελαίου στους μακροοικονομικούς παράγοντες, δηλαδή στο ποσοστό του πληθωρισμού, στο ποσοστό του δείκτη τιμών καταναλωτή, στο ποσοστό της ανεργίας, στη τιμή του δείκτη υπευθύνων προμηθειών και τέλος στο ποσοστό του Παγκόσμιου ΑΕΠ. Για την καλύτερη παρουσίαση του θέματος, υπάρχει σύγκριση πινάκων και σχετικών σε κάθε επιμέρους συσχέτιση διαγραμμάτων.

Η σύνδεση των τιμών του πετρελαίου με τον κάθε μακροοικονομικό παράγοντα γίνεται ξεχωριστά προκειμένου να αποφευχθεί η σύγχυση στην εξαγωγή των συμπερασμάτων. Δηλαδή παρουσιάζεται ξεχωριστά

η σύνδεση των τιμών του πετρελαίου με τον πληθωρισμό και τις πληθωριστικές πιέσεις που δημιουργεί μια αύξηση της τιμής του πετρελαίου στο ποσοστό του πληθωρισμού.

Έπειτα παρουσιάζεται η αρνητική επίδραση που έχει η αύξηση της τιμής του πετρελαίου στον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και την αύξηση του ποσοστού του που προκαλεί.

Ύστερα, η συσχέτιση που μας απασχολεί, αφορά τις τιμές του πετρελαίου και την ανεργία και την δραματική άνοδο που προκαλεί στον αριθμό των ανέργων οποιαδήποτε αυξητική μεταβολή στην τιμή του πετρελαίου.

Στη συνέχεια η σύνδεση του πετρελαίου με τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών(PMI) απασχολεί την εργασία, και τον τρόπο με τον οποίο η αύξηση της τιμής του πετρελαίου επιφέρει αρνητικές συνέπειες στον τομέα της μεταποίησης.

Τελειώνει η συσχέτιση του πετρελαίου με τους μακροοικονομικούς παράγοντες, με το Παγκόσμιο ΑΕΠ και τη σχέση αλληλεπίδρασης του με την τιμή του πετρελαίου. Δηλαδή όταν αυξάνεται η τιμή του πετρελαίου, μειώνεται ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ. Ενώ όταν η οικονομία είναι σε ευημερία και το ΑΕΠ σημειώνει βελτίωση, τότε για μια σειρά αιτιών που αναφέρεται, έχουμε άνοδο στην τιμή του πετρελαίου.

Η σύνδεση των τιμών του πετρελαίου και των μακροοικονομικών παραγόντων, αποτελεί το βασικό αντίκτυπο της εργασίας, καθώς επιτρέπει την περαιτέρω ανάλυση των οικονομικών μεγεθών, όπως επίσης και κατ'επέκταση το πόσο επηρεάζει μια οικονομία το αγαθό του πετρελαίου και κάθε παράγοντας της οικονομίας ξεχωριστά.

Έτσι αντιλαμβανόμαστε πόσο ισχυρή δύναμη έχει ένα προϊόν σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως επίσης και κάποιες πολυεθνικές που ελέγχουν την παγκόσμια προσφορά του αγαθού. Ακόμα αντιλαμβανόμαστε πόσο

μεγάλο ρόλο παίζει ο τομέας της ενέργειας στην παγκόσμια οικονομία και κατ'επέκταση σε όλους μας, όπως και στο μέλλον.

Το αντίκτυπο της εργασίας αναφορικά με τη συγγραφή της, αποτέλεσε η βαθύτερη κατανόηση της μακροοικονομίας και της συσχέτισης των παραμέτρων αυτής. Αυτός ήταν και ο λόγος επιλογής του συγκεκριμένου θέματος.

Η ανάπτυξη του θέματος, έγινε με βάση πηγές από άρθρα, αλλά και το διαδίκτυο. Ακόμα χρησιμοποιήθηκαν και βιβλία σύγχρονα, μακροοικονομικής φύσεως από γνωστούς διακεκριμένους συγγραφείς με στόχο την περαιτέρω εμβάθυνση και ακρίβεια στο ζήτημα.

Μια από τις σημαντικότερες δυσκολίες που συναντήθηκαν κατά τη διάρκεια της δημιουργίας της εργασίας, ήταν η περιορισμένη ύλη που υπήρχε πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα, γεγονός που αναδεικνύει την εναλλακτικότητα του θέματος.

Η συλλογιστική που ακολουθήθηκε στο θέμα, ήταν η σταδιακή ανάλυση των βασικών στοιχείων του θέματος και ύστερα η σύνδεση αυτών μεταξύ τους. Ακόμα με στόχο την καλύτερη καταγραφή του ζητήματος χρησιμοποιήθηκαν παραδείγματα, ιστορικές αναφορές αλλά και πίνακες.

Το κάθε κεφάλαιο αναλύει κάποιο ζήτημα ξεχωριστά. Έτσι, τα κεφάλαια που περιέχει η εργασία είναι:

1. Πετρέλαιο

1.1 Οι τιμές του πετρελαίου

Το πετρέλαιο είναι μια πηγή ενέργειας μέγιστης σημασίας για την λειτουργία του διεθνούς οικονομικού συστήματος, αλλά ταυτόχρονα και μια πρώτη ύλη παραγωγής χημικών προϊόντων.

Χρησιμοποιείται συνήθως για την παραγωγή καυσίμων για μηχανές εσωτερικής καύσης και για το λόγο αυτό είναι μια σημαντική πηγή ενέργειας. Είναι επίσης, η πρώτη ύλη για πολλά χημικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των διαλυτών, των λιπασμάτων, των φυτοφαρμάκων, καθώς και στα συνθετικά προϊόντα όπως των πλαστικών και των απορρυπαντικών ακόμη και ορισμένων εκρηκτικών υλών.

Οι δείκτες του πετρελαίου, έγιναν για πρώτη φορά στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Υπάρχουν τρία βασικά σημεία αναφοράς, το WTI, το Brent Blend, και το Ντουμπάι. Η ομάδα πληροφοριών Ενέργειας έχει εκδόσει ένα εγχειρίδιο το οποίο προσδιορίζει 161 διαφορετικά μείγματα στο σύνολό τους.

Οι δείκτες αναφοράς χρησιμοποιούνται, επειδή υπάρχουν πολλές διαφορετικές ποικιλίες και ποιότητες του αργού πετρελαίου. Χρησιμοποιώντας τους δείκτες αυτούς γίνεται ευκολότερο για τους πωλητές και τους αγοραστές.

Υπάρχει πάντα μια διαφορά μεταξύ WTI, Brent και άλλα μείγματα λόγω του κόστους μεταφοράς.

Το καλοκαίρι του 2008 «σημαδεύτηκε», μεταξύ άλλων οικονομικών και γεωπολιτικών συμβάντων, και από την κορύφωση των τιμών του πετρελαίου μεταξύ άλλων αγαθών αλλά και την μετέπειτα ραγδαία υποχώρησή τους μέχρι και σήμερα. Το 2008 το πετρέλαιο ανατιμήθηκε στα ιστορικά υψηλά επίπεδα των 145 δολ./βαρέλι, εκφράζοντας μια ονομαστική αύξηση της τάξης του 625% από τη μέση τιμή της δεκαετίας του '90 και 500% υψηλότερα από τα επίπεδα του 1998-1999. Σήμερα, η επιστροφή της τιμής του στη ζώνη των 100 δολαρίων εκφράζει μια τάση που διακρίνει όλες τις αγορές προϊόντων σε περιόδους σφοδρών οικονομικών κρίσεων και υφέσεων.

Πολλοί αποδίδουν την ξέφρενη κούρσα των τιμών του πετρελαίου στην τελευταία δεκαετία, στην ενδυνάμωση του ευρώ έναντι του δολαρίου, μια κατάσταση που κορυφώθηκε τον Ιούλιο του 2008 και έκτοτε

έχει ανατραπεί. Διάφοροι αναλυτές εκτιμούν ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ της ισοτιμίας ευρώ/δολ. Εκπρόσωποι του OPEC (Οργανισμός εξαγωγών πετρελαιοπαραγωγών χωρών) ανακοίνωσαν πολλές φορές τα τελευταία έτη ότι όσο το δολάριο χάνει αξία έναντι του ευρώ, τόσο το πετρέλαιο θα ανατιμάται.

1.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την τιμή του πετρελαίου παγκοσμίως

Όπως σε όλα τα προϊόντα, η τιμή του πετρελαίου καθορίζεται από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης. Σε περιπτώσεις διαταραχών της ζήτησης, π.χ. μετά από πολιτικές ή χρηματοπιστωτικές κρίσεις, οικονομικές επιβραδύνσεις και υφέσεις, η τιμή του πετρελαίου ιστορικά υποχωρεί από 20% έως 45%.

Τα πρόσφατα στοιχεία της προσφοράς πετρελαίου στην αγορά αφήνουν ευάλωτη την παγκόσμια οικονομία σε αρνητικές «διαταραχές προσφοράς» (negative supply shocks) καθώς η δυνατότητα να ικανοποιηθεί η ζήτηση είναι περιορισμένη και μια γεωπολιτική κρίση μπορεί να δείξει το μέγεθος της ελλιπούς προσφοράς από το σύστημα. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε απότομη μείωση της παραγόμενης ποσότητας πετρελαίου και αύξηση της τιμής (π.χ. μια εμπόλεμη κατάσταση στην Μ. Ανατολή). Από την άλλη πλευρά, μια απότομη και μεγαλύτερη του αναμενομένου μείωση της ζήτησης τα επόμενα χρόνια (συμπεριλαμβανομένου και την υπερβολική αύξηση της τιμής της βενζίνης στις αναπτυγμένες οικονομίες και την οικονομική επιβράδυνση σε αυτές) μπορεί να πυροδοτήσει απότομη πτωτική διόρθωση των τιμών του αργού πετρελαίου, σε χαμηλότερα επίπεδα απ' ό τι σήμερα.

Κανείς όμως δεν δύναται να προβλέψει εάν αυτό θα συμβεί και πόσο θα παραμείνει η τιμή σε αυτά τα χαμηλότερα επίπεδα διότι η τιμή του πετρελαίου επηρεάζεται και από μια πληθώρα αστάθμητων γεωπολιτικών και άλλων παραγόντων που επιδρούν τόσο στις δυνάμεις της προσφοράς όσο και στη ζήτηση όπως:

α. Οι καιρικές συνθήκες (δριμύ ψύχος, τυφώνες στην Καραϊβική κ.ά.) και η εποχικότητα (ανάγκη θέρμανσης το χειμώνα και κλιματισμού-ψύξης το καλοκαίρι).

β. Πολιτικές ή στρατιωτικές κρίσεις όπως οι ένοπλες συγκρούσεις στη Νιγηρία, τη Γεωργία και η κρίση που αφορά το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν.

γ. Η διαθεσιμότητα μονάδων διύλισης, ιδιαίτερα σε περιόδους υψηλής ζήτησης και αλματώδους ανάπτυξης ή μετά από έντονα καιρικά φαινόμενα (π.χ. τυφώνες) ή ατυχήματα όπως το πρόσφατο στον κόλπο του Μεξικού.

δ. Οι επιδοτήσεις και η φορολογία στους καταναλωτές (κατάργηση ή μεταβολή τους οδηγεί σε σημαντικές αυξομειώσεις της ζητούμενης ποσότητας και των τιμών ισορροπίας σε διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες-αγορές).

ε. Ένας ακόμη παράγοντας, που επηρεάζει την τρέχουσα τιμή του πετρελαίου αλλά και τη μεταβλητότητά της, σχετίζεται με την προσδοκία των καταναλωτών για την επάρκεια των μελλοντικών αποθεμάτων. Σύμφωνα με την BP (British Petroleum PLC) τα «αποδεδειγμένα» αποθέματα αργού ανά τον κόσμο, ανέρχονται σε 1.208 δις. βαρέλια. Από αυτά, το 61,5% των αποθεμάτων βρίσκεται στις χώρες της Μέσης Ανατολής. Τα παραπάνω αποθέματα επαρκούν για 40 χρόνια, αν η κατανάλωση συνεχιστεί με μέσους ρυθμούς όπως οι σημερινοί (δηλαδή 84-86 περίπου εκατ. βαρέλια ημερησίως). Παράλληλα, τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα για τα επόμενα χρόνια εκτιμούνται σε 2.628 δις. βαρέλια, αρκετά για 86 χρόνια. Το ερώτημα όμως είναι: Πόσα από αυτά είναι άμεσα ή τουλάχιστον σε σύντομο χρονικό διάστημα εκμεταλλεύσιμα;

Κατά συνέπεια, η συνειδητοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας ότι το πετρέλαιο μπορεί να μην επαρκεί, οδήγησε σε συνεχείς ανατιμήσεις τα τελευταία 10 χρόνια και ιδιαίτερα από το 2002 και μετέπειτα (δηλαδή από το πέρας της τελευταίας ύφεσης στις ΗΠΑ).

στ. Η αλματώδης ανάπτυξη και η παγκοσμιοποίηση, οι οποίες αύξησαν τις

απαιτήσεις για διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας των πετρελαιοπαραγωγών ενώ πίεσαν ανοδικά τη ζήτηση πετρελαίου. Το 50% της αύξησης στη ζήτηση για τα τελευταία έτη αποδίδεται αποκλειστικά στην οικονομία της Κίνας, ενώ οι αναπτυσσόμενες οικονομίες (Ινδία, Ρωσία, Λατ. Αμερική) διεκδικούν μεγαλύτερα μερίδια στην αγορά πετρελαίου και ενέργειας για να ικανοποιήσουν τις αυξανόμενες απαιτήσεις της βιομηχανικής τους παραγωγής.

ζ. Επίσης, πέρα από την απότομη αύξηση της ζήτησης του πετρελαίου παγκοσμίως, η τιμή του επηρεάζεται και από τη στενότητα στις αγορές διυλισμένων προϊόντων. Η κατάρρευση των τιμών του πετρελαίου στη δεκαετία του 1990, οδήγησε σε αδράνεια όλες τις πρωτοβουλίες ανάπτυξης της υποδομής στην παραγωγή και επεξεργασία του αργού παγκοσμίως. Τα τελευταία 16 χρόνια δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία μεγάλη κατασκευή νέου διυλιστηρίου.

η. Το καλοκαίρι του 2009, έγινε λόγος για ένα ακόμη παράγοντα που οδηγεί τις τιμές των πρώτων υλών και του πετρελαίου σε ανοδική πορεία. Ο παράγοντας αυτός ήταν η κερδοσκοπία (χειραγώγηση) στις αγορές παραγωγών πετρελαίου από τους λεγόμενους “speculators” (κερδοσκόπους δηλαδή τους μη εμπορικούς επενδυτές). Ωστόσο, οι επίσημες έρευνες δεν απέδειξαν ακόμη ότι οι κερδοσκόποι είναι υπαίτιοι για την κορύφωση των τιμών. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία του CFTC (Αμερικανική Επιτροπή Εποπτείας Αγοράς

Εμπορευμάτων) διαθέσιμα από την Bloomberg Financial L.P., φαίνεται από τις θέσεις των speculators ότι υπολόγιζαν πως η τιμή του αργού θα υποχωρήσει, από το Μάρτη του 2008 με προσδοκίες έπειτα από μικρό χρονικό διάστημα θα υπάρξουν ταχύτερες και εντονότερες ανατιμήσεις, καθώς και μεγαλύτερη αύξηση στην παγκόσμια ζήτηση. Η έξοδος τους όμως τώρα από τις αγορές αυτές, έχει ως αποτέλεσμα την πτώση των τιμών σε επίπεδα τόσο χαμηλά που δεν είναι διατηρήσιμα. Ενδέχεται λοιπόν μεσοπρόθεσμα, να υπάρξουν απότομες ανατιμήσεις, ιδιαίτερα στην αγορά πετρελαίου, όταν η προσφορά δεν θα είναι σε θέση να ικανοποιήσει επαρκώς τη ζήτηση.

1.3 Ποιοί καθορίζουν τις τιμές του πετρελαίου

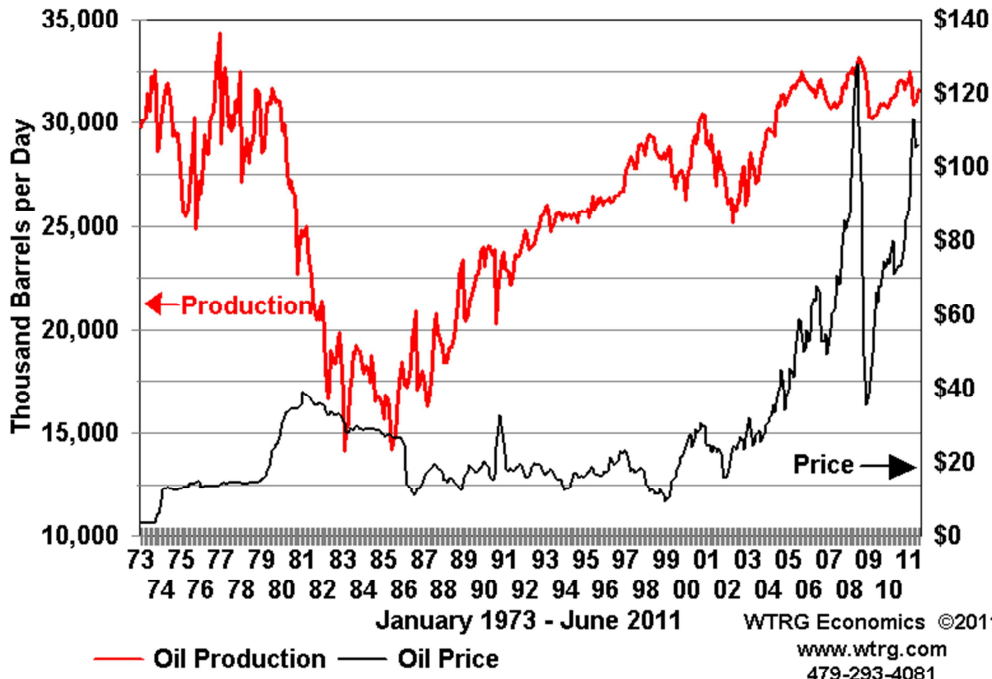
Το αργό πετρέλαιο (όπως και κάθε άλλο προϊόν της εξορυκτικής βιομηχανίας) παράγεται αποκλειστικά στα γνωστά και εκμεταλλεύσιμα κοιτασματοφόρα εδάφη, τα οποία βρίσκονται σε λίγες μόνο περιοχές (χώρες) του πλανήτη. Το γεγονός αυτό δημιουργεί τη δυνατότητα σχηματισμού φυσικών μονοπωλίων, μέσα από τη μονοπωλιακή κατοχή ή εκμετάλλευση των εδαφών αυτών από κάποια χώρα ή επιχείρηση. Σε ένα ανάλογο αποτέλεσμα οδηγεί και ο σχηματισμός καρτέλ από τις (πετρέλαιο) παραγωγές χώρες ή εταιρείες: Στις περιπτώσεις αυτές η τιμή της πρώτης ύλης διαμορφώνεται μονοπωλιακά, δηλαδή οι μονοπωλιστές καρπώνονται ένα πρόσθετο κέρδος, πάνω από το μέσο κέρδος της οικονομίας, ακριβώς λόγω της δυνατότητας τους να ελέγχουν μονοπωλιακά την παραγωγή (εξόρυξη) της συγκεκριμένης πρώτης ύλης. Η περίοδος της σε ευρεία έκταση μονοπωλιακής εκμετάλλευσης των πρώτων υλών συμπίπτει ιστορικά με τη φάση της αποικιοκρατίας, φάση που έφθασε στο τέλος της μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Η καρτελοποίηση της παραγωγής πετρελαίου, αντίθετα, επιτεύχθηκε, αρχικά από τις εταιρείες εξόρυξης, και στη συνέχεια από τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες του ΟΠΕΚ στη διάρκεια της δεκαετίας του 1970.

Όταν ο Rockefeller ιδρύει στα 1870 την Standard Oil, εγκαινιάζει μια ογδοηκονταετία συντριπτικής κυριαρχίας του ιμπεριαλισμού πάνω στους ενεργειακούς πόρους. Μέχρι το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ένας μικρός αριθμός αμερικανικών και βρετανικών εταιρειών (Shell, Exxon, BP, Mobil, Texaco, Gulf, Chevron) συγκροτεί καρτέλ και οργανώνει τον κλάδο με βάση τα συμφέροντα του. Η παραγωγή είναι καθετοποιημένη από την εξόρυξη μέχρι την εμπορία, τα αποθέματα μοιρασμένα ανάμεσα στα μέλη του καρτέλ, και η διαφορική πρόσοδος μετατρέπεται, σε μεγάλο ποσοστό, σε εισοδήματα των εταιρειών. Η τιμή καθορίζεται στη συνέχεια μονοπωλιακά, ήδη από το 1928, όταν υπογράφεται μια συμφωνία μεταξύ πέντε εταιρειών, που διαμοιράζει τα αποθέματα της Εγγύς Ανατολής (εκτός Κουβέιτ). Με εξαίρεση το Ιράν, τα κοιτάσματα της περιοχής θα μπου ουσιαστικά σε εκμετάλλευση μόνο μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, έτσι ώστε να προστατευτούν η αμερικανική παραγωγή και οι τιμές. Μια άλλη συμφωνία του 1928, μεταξύ των Exxon, Shell, και Anglo-Iranian, στοχεύει στη σταθεροποίηση των τιμών μέσω της σταθεροποίησης των μεριδίων αγοράς που κατέχουν κατά τη στιγμή εκείνη οι εταιρείες. Στη συμφωνία αυτή προσχωρούν αργότερα και οι άλλες εταιρείες. Έτσι, οι επτά μεγάλες εταιρείες, και μαζί μ' αυτές οι ιμπεριαλιστικές χώρες, θέτουν υπό τον έλεγχο τους τον κλάδο του πετρελαίου σε παγκόσμια κλίμακα.

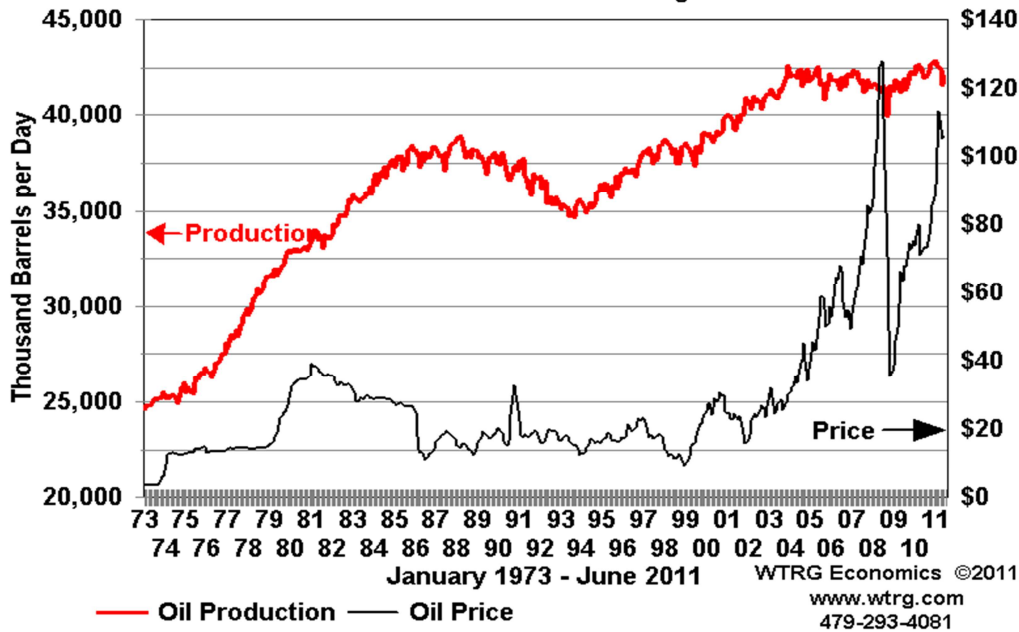
Μεταξύ 1970 και 1976, πραγματοποιούνται οι εθνικοποιήσεις του κλάδου του πετρελαίου σε όλες τις χώρες του ΟΠΕΚ. Τερματίζεται έτσι η μακροχρόνια κυριαρχία των εταιρειών αυτών των οποίων ο έλεγχος πάνω στα κοιτάσματα του ΟΠΕΚ περνάει από 70% το 1970 σε 7% το 1974, διαρρηγνύεται η καθετοποίηση της παραγωγής (από την εξόρυξη στη διύλιση και την εμπορία) και εγκαθιδρύεται μια πραγματική αγορά αργού πετρελαίου. Οι χώρες παραγωγοί ιδιοποιούνται τη διαφορική πρόσοδο των κοιτασμάτων τους (της οποίας το ύψος γίνεται αντιληπτό από τη σύγκριση τιμής και κόστους άντλησης).

Crude Oil Production (Mbb/d)
OPEC Countries

Crude Oil Production (Mbb/d)
Non-OPEC Countries Averages/Totals

<https://www.google.gr/search?q=crude+oil+prices+1973&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=MVb6UrSKFqOb0AXKr4CAAg&ved=0CDEQsAQ&biw=1391&bih=770>

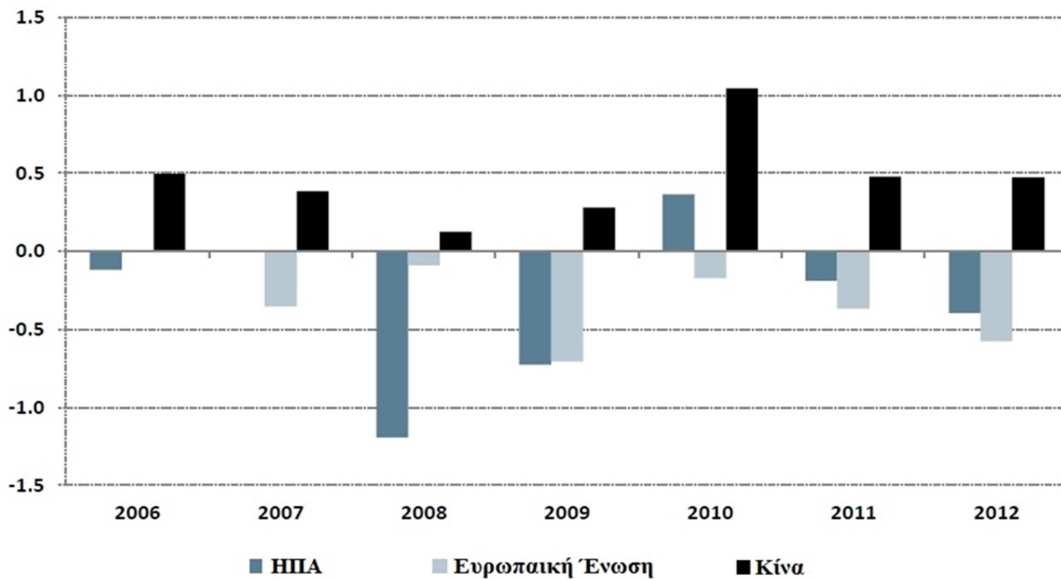
1.4 Πετρέλαιο και διεθνείς μεταβολές

Όσον αφορά τις αξιολογήσεις μεγάλων οίκων αξιολόγησης για την τιμή του πετρελαίου το τρέχον έτος όσο και για το μέλλον, ο αξιόπιστος αμερικάνικος οίκος αξιολόγησης Moody's υποστηρίζει ότι οι υψηλές τιμές του πετρελαίου θα συνεχίζουν να στηρίζουν την ανάκαμψη της αγοράς ενέργειας το 2014. Ωστόσο η αυξημένη προσφορά πετρελαίου ενδέχεται να προκαλέσει ήπια πτώση στην τιμή του πετρελαίου.

Ο οίκος συνεχίζει υποστηρίζοντας, ότι η επιβράδυνση της ανάπτυξης της κινέζικης οικονομίας και η αύξηση της παραγωγής πετρελαίου από τις χώρες του ΟΠΕΚ, αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες που δύναται να προκαλέσουν αύξηση της τιμής του πετρελαίου καθώς η οικονομία πέρασε το κατώφλι του 2014. Τον Δεκέμβριο του 2013 η ΗΠΑ έχασαν για πρώτη φορά την πρώτη θέση στις εισαγωγές πετρελαίου (θέση που κατείχαν επί σαράντα συναπτά έτη) από την ενεργοβόρα Κίνα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Αμερικάνικης Υπηρεσίας Ενημέρωσης για θέματα Ενέργειας (EIA), τον περασμένο Δεκέμβριο οι εισαγωγές του ασιατικού οικονομικού γίγαντα σε μαύρο χρύσο έφθασαν τα 6,12 εκατ. βαρέλια την ημέρα, ενώ στις ΗΠΑ υποχώρησαν στα 5,98 εκατ. βαρέλια την ημέρα, καταγράφοντας τα χαμηλότερα επίπεδά τους από τον Φεβρουάριο του 1992. Μολονότι οι ΗΠΑ βρίσκονται στην κορυφή της λίστας σε εισαγωγές πετρελαίου από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, η εξάρτησή τους από τις εισαγωγές για την κάλυψη των εγχώριων αναγκών τους μειώνεται διαρκώς από το 2005.

Όσον αφορά τις χώρες του ΟΠΕΚ, δεδομένου της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης για ενέργεια, άρα και πετρελαίου, αύξηση της παραγωγής πετρελαίου θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών του πετρελαίου.

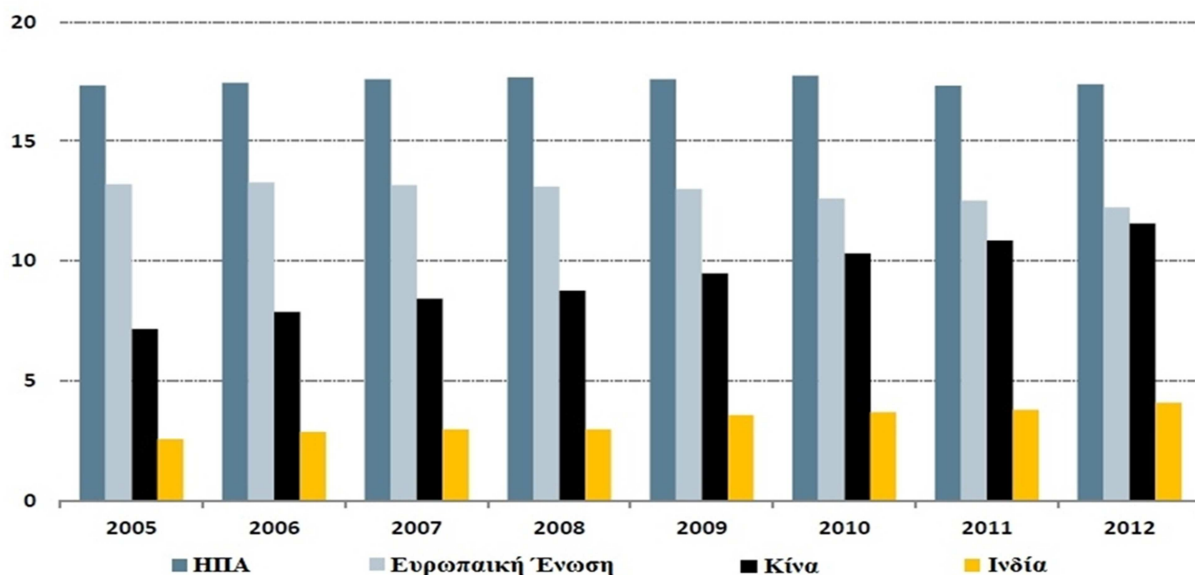
Η ζήτηση αδιύλιστου πετρελαίου από τις χώρες του ΟΟΣΑ (μεταβολή, εκατομ. βαρέλια)

<http://www.indeepanalysis.gr/?q=gewstrathgikes-ekselikseis/h-trexousa-prosfora-kai-zhthsh-petraelaiou-se-pagkosmio-epipedo>

Στο παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι η αδύναμη παγκόσμια ανάπτυξη έχει περιορίσει την κατανάλωση ενέργειας στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, αντιθέτως η κατανάλωση συνέχισε να αυξάνεται στην Αφρική, στην Ασία, και τη Μέση Ανατολή. Παρατηρείται συνεπώς την τελευταία δεκαετία μια συνεχής μετατόπιση της ζήτησης ενέργειας από την Δύση στην Ανατολή. Η αλλαγή αυτή οφείλεται στις διαρθρωτικές αλλαγές που συμβαίνουν στις ανεπτυγμένες οικονομίες μέσω της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και της διαφοροποίησης στην προσφορά ενέργειας, ενώ η ενεργειακή ζήτηση και η παραγωγή διαρκώς αυξάνεται στις αναδυόμενες οικονομίες.

Ικανότητα διύλισης (εκατομ. βαρέλια)

<http://www.indeepanalysis.gr/?q=gewstrathgikes-ekselikseis/h-trexousa-prosfora-kai-zhthsh-petraelaiou-se-pagkosmio-eripedo>

Εκτός από την αύξηση της ζήτησης αργού πετρελαίου από τις αναδυόμενες οικονομίες, αλλάζουν και οι ισορροπίες στην διύλιση, στην ειδική κατεργασία που υποβάλλεται το ακατέργαστο αργό πετρέλαιο, για να μετατραπεί σε εμπορεύσιμα προϊόντα.

Από το 2010, οι χώρες του ΟΟΣΑ αντοπροσωπεύουν πάνω από το μισό της παγκόσμιας δυνατότητας απόσταξης αργού πετρελαίου, ποσοστό που πιθανώς να αυξηθεί στα επόμενα έτη σύμφωνα με τους ειδικούς. Η δυνατότητα διύλισης αυξήθηκε σημαντικά το 2012 από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη (κατά \$7-\$8 ανά βαρέλι). Η ικανότητα διύλισης της Κίνας αυξήθηκε κατά 710000 βαρέλια την ημέρα και στην Ινδία κατά 300000 βαρέλια. Η Κίνα επενδύει δεκάδες δις στην εγχώρια δυνατότητα διύλισης καθώς και στην Αίγυπτο, τη Νιγηρία, και τη Σαουδική Αραβία.

1.5 Η τιμή του πετρελαίου και η σχέση δολάριο και ευρώ

Την τελευταία δεκαετία έχει παρατηρηθεί μια ενδιαφέρουσα σχέση μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και της ισοτιμίας δολαρίου-ευρώ. Συγκεκριμένα, η εκρηκτική άνοδος της τιμής του πετρελαίου το διάστημα 1998-2008 συμπορεύτηκε με την ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου.

Οι τιμές και των δυο νομισμάτων κορυφώθηκαν το καλοκαίρι του 2008 και έκτοτε υποχωρούν με ραγδαίους ρυθμούς, ως άμεση συνέπεια της παγκόσμιας οικονομικής επιβράδυνσης. Συγκεκριμένα, από το 1999 μέχρι τον Ιούλιο του 2008, η τιμή του πετρελαίου ξεπέρασε τα 145 δολάρια το βαρέλι, την ίδια περίοδο παρατηρήθηκε βελτίωση της ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου. Το ευρώ έφθασε στα 1,59 δολάρια στα μέσα Ιουλίου 2008, δηλαδή μια ισοτιμία υψηλότερη κατά 45% από την αντίστοιχη ισοτιμία του 1999. Η κορύφωση των τιμών και των δυο μεγεθών συμπίπτει χρονικά, όπως επίσης και η μετέπειτα κατάρρευσή τους.

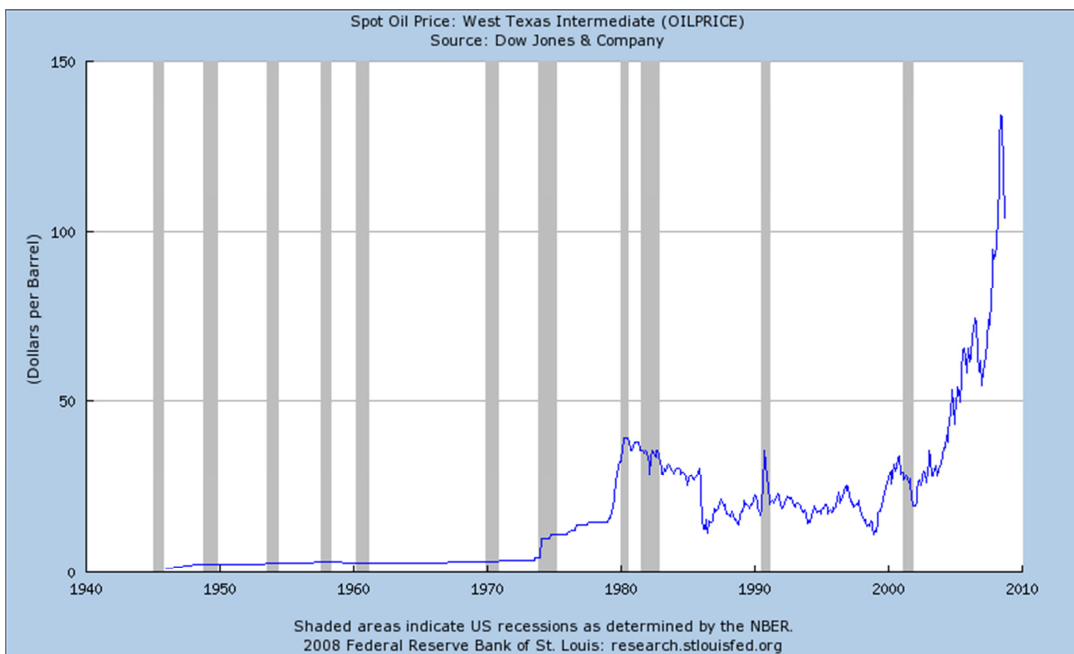
Το πετρέλαιο σε τιμές δολαρίου ανατιμήθηκε κατά 500% περίπου από τον Ιούλιο του 2008, ενώ σε ευρώ η αύξησή αυτή ήταν η μισή, στα 254%. Σε γενικές γραμμές έχει παρατηρηθεί ότι αυξάνεται η τιμή του πετρελαίου, όταν διολισθαίνει το δολάριο έναντι του ευρώ. Η αντιστρόφως ανάλογη αυτή σχέση, δείχνει να ισχυροποιείται τα τελευταία χρόνια.

Εκπρόσωποι του OPEC, ανακοίνωσαν πολλές φορές τα τελευταία χρόνια, ότι όσο το δολάριο χάνει την αξία του έναντι του ευρώ, τόσο το πετρέλαιο θα ανατιμάται.

Ο λόγος που παρατηρείται αυτή η σχέση, είναι ότι όταν μειώνεται η αγοραστική δύναμη του δολαρίου, δηλαδή το νόμισμα διολισθαίνει έναντι των λοιπών νομισμάτων, των κύριων εμπορικών εταίρων των ΗΠΑ δηλαδή, οι τιμές των πρώτων υλών(π.χ μέταλλα, πετρέλαιο) που είναι εκφρασμένες σε δολάριο στις διεθνείς αγορές, αυξάνονται. Η απλούστερη εξήγηση που μπορεί να δοθεί είναι πως οι παραγωγοί απαιτούν πλέον

υψηλότερες τιμές για την διάθεση των προϊόντων τους, προκειμένου να αντισταθμίσουν την απώλεια εσόδων που επέφερε η πτώση της τιμής του δολαρίου.

Συνεπώς , οι ίδιες ποσότητες προϊόντος απαιτούν περισσότερα δολάρια για να αγοραστούν. Αυτή η υπερτίμησή όμως αποτελεί εμπόδιο στους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης καθώς δημιουργείται ένα ντόμινο αρνητικών οικονομικών εξελίξεων. Αύξηση της τιμής του πετρελαίου, προκαλεί αύξηση της τιμής των πρώτων υλών, αύξηση του πληθωρισμού, αύξηση της ανεργίας και γενικώς μείωση της ανάπτυξης.

Ονομαστικές τιμές πετρελαίου (\$/βαρέλι) και υφέσεις ΗΠΑ

<http://www.academia.edu/368776/>

2. Μακροοικονομικοί παράγοντες

2.1 Πληθωρισμος

2.1.1 Ορισμός πληθωρισμού

Σε μια οικονομία της αγοράς, οι τιμές των αγορών και υπηρεσιών υπόκεινται σε συνεχείς μεταβολές. Ορισμένες τιμές αυξάνονται και άλλες μειώνονται. Ο πληθωρισμός είναι η συνεχής αύξηση του γενικού

επιπέδου των τιμών μια οικονομίας μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Μπορεί να είναι είτε θετικός, είτε αρνητικός (οπότε μιλάμε για αντιπληθωρισμό), όπως για παράδειγμα στην Ιαπωνία την τελευταία δεκαετία. Δεν υφίσταται όταν οι τιμές σταθεροποιηθούν, ανεξαρτήτως αν είναι υψηλές ή όχι. Σε μια οικονομία όταν μετράμε τον πληθωρισμό, στην ουσία μελετάμε την ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών, όχι για το σύνολο των αγαθών ή παροχή υπηρεσιών που καταναλώνονται αλλά για κάποια συγκεκριμένα αγαθά ή υπηρεσίες, το σύνολο των οποίων καλούνται *‘καλάθι του καταναλωτή’*.

Για να μετρηθεί ο πληθωρισμός, λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό μεταβολής του επιπέδου τιμών κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.

Παρά το γεγονός ότι οι τιμές ορισμένων προϊόντων αυξάνονται συνεχώς, είναι δυνατόν να μην υπάρχει πληθωρισμός σε μια οικονομία αν οι αυξήσεις αυτές αντισταθμίζονται από τη μείωση των τιμών άλλων προϊόντων. Πολλές φορές γίνεται λόγος για τον πυρήνα του πληθωρισμού ή για το δομικό πληθωρισμό. Ο πυρήνας του πληθωρισμού ή δομικός πληθωρισμός μετρείται με βάση το ρυθμό μεταβολής του ΔTK (Δείκτη Τιμών Καταναλωτή), χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα νωπά σποροκηπευτικά προϊόντα και τα καύσιμα (των οποίων οι τιμές παρουσιάζουν συχνές διακυμάνσεις από εξωγενή αίτια όπως είναι οι καιρικές συνθήκες, η διεθνής τιμή αργού πετρελαίου κλπ.). Ανάλογα με την ένταση του ο πληθωρισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτριος (moderate inflation), καλπάζων (galloping inflation) ή υπερπληθωρισμός (hyperinflation).

2.1.2 Αιτίες Πρόκλησης πληθωρισμού

Μια άλλη σημαντική διάκριση του πληθωρισμού βασίζεται στα αίτια που τον προκαλούν. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να διακριθούν δύο βασικά είδη πληθωρισμού: ο πληθωρισμός που προκαλείται από την πλευρά τη ζήτησης και αναφέρεται ως πληθωρισμός ωθούμενος από ζήτηση (demand pull inflation), και ο

πληθωρισμός που ωθείται από το κόστος (cost-push inflation) και αναφέρεται και ως πληθωρισμός κόστους, ή πληθωρισμός από την πλευρά της προσφοράς. Πληθωρισμός από την πλευρά της ζήτησης δημιουργείται όταν η συνολική ζήτηση αυξάνεται με γρηγορότερο ρυθμό από τη δυνατότητα της οικονομίας να παράγει προϊόν. Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται διάσταση μεταξύ της συνολικής ζήτησης και του προϊόντος που προσφέρεται, και αυξάνεται το επίπεδο των τιμών. Η αύξηση αυτή οφείλεται: α) στην αύξηση της προσφοράς του χρήματος, β) στην αύξηση των δημοσίων δαπανών, γ) στις προσδοκίες του κοινού για επιδείνωση του πληθωρισμού, δ) στην αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό για εγχώρια εμπορεύματα. Πληθωρισμός ωθούμενος από το κόστος δημιουργείται όταν αυξάνεται το ανα μονάδα κόστος παραγωγής των προϊόντων. Η αύξηση αυτή οφείλεται: α) στην αύξηση των μισθών που είναι ταχύτερη από την αύξηση της εργατικής παραγωγικότητας, β) στην αύξηση των κερδών που είναι μεγαλύτερη από την αύξηση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου, γ) στην ανατίμηση των εισαγόμενων πρώτων υλών, δ) στην αύξηση των συντελεστών έμμεσης φορολογίας, ε) στην αύξηση του κόστους δανειακών κεφαλαίων, στ) στις κατά καιρούς απότομες αυξήσεις των καυσίμων.

2.1.3 Διαρθρωτικός και Εισαγόμενος Πληθωρισμός

Εκτός από τα δύο αυτά είδη πληθωρισμού συχνά αναφέρονται και ορισμένα άλλα είδη, όπως είναι ο διαρθρωτικός πληθωρισμός (structural inflation) που προκαλείται από την αδυναμία της προσφοράς να προσαρμοστεί στις ανάγκες της ζήτησης σε ορισμένους βασικούς παραγωγικούς κλάδους μιας οικονομίας. Ακόμα είναι και ο εισαγόμενος πληθωρισμός (imported inflation), ο οποίος προέρχεται από την αύξηση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων. Για παράδειγμα, αν επικρατεί πληθωρισμός στις χώρες της Ευρώπης, τα προϊόντα που θα εισάγονται από αυτές στην Ελλάδα θα γίνονται συνεχώς ακριβότερα και αυτό θα συμβάλλει στην αύξηση του επιπέδου των τιμών στη χώρα μας. Επειδή ορισμένα εισαγόμενα προϊόντα χρησιμοποιούνται

για την παραγωγή άλλων, η αύξηση της τιμής τους θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους των παραγόμενων προϊόντων προκαλώντας περαιτέρω αύξηση των τιμών.

Ο εισαγόμενος πληθωρισμός έχει προκληθεί κατά καιρούς σε πολλές χώρες από τις αυξήσεις των τιμών των πετρελαιοειδών. Ακόμα μπορεί να προκληθεί και από τη συνεχή υποτίμηση του νομίσματος μιας χώρας. Ο εισαγόμενος πληθωρισμός μπορεί να θεωρηθεί και ωθούμενος από το κόστος αφού προέρχεται από την αύξηση του ανά μονάδα κόστους και τη μετακίνηση της βραχυχρόνιας καμπύλης συνολικής προσφοράς προς τα αριστερά.

Για να καλύψει τις ενεργειακές ανάγκες της η χώρα μας εισάγει μεγάλες ποσότητες αργού πετρελαίου, οι διεθνείς τιμές του οποίου καθορίζονται σε δολλάρια ΗΠΑ. Τόσο οι τιμές του πετρελαίου όσο και η ισοτιμία του ευρώ μας ως προς το δολλάριο διακυμαίνονται συχνά. Το εισαγόμενο πετρέλαιο ακριβαίνει στην Ελλάδα όταν αυξάνεται η τιμή του σε δολλάρια ή όταν ανατιμάται το δολλάριο σε σχέση με το ευρώ ή, ακόμα περισσότερο, όταν συμβαίνουν και τα δύο μαζί. Δεδομένου ότι το πετρέλαιο είναι βασική ύλη που παίζει μεγάλο ρόλο στην παραγωγή άλλων αγαθών, οι αυξήσεις της τιμής του στη χώρα μας δημιουργούν εισαγόμενο πληθωρισμό.

2.1.4. Ευμετάβλητος Χαρακτήρας και Αβεβαιότητα

Ο πληθωρισμός δεν προκαλεί σημαντικά προβλήματα εφόσον τα ποσοστά πληθωρισμού παραμένουν χαμηλά, σταθερά και σύμφωνα με τις προσδοκίες επιχειρήσεων και καταναλωτών. Ωστόσο, ένας σημαντικός αντίκτυπος του πληθωρισμού είναι η αβεβαιότητα που προκαλείται όταν το ποσοστό πληθωρισμού είναι ευμετάβλητο, δηλαδή όταν διαχρονικά οι μεταβολές των τιμών είναι σημαντικές. Ο ευμετάβλητος πληθωρισμός μπορεί να προκληθεί από απότομες αλλαγές στην προσφορά ή και τη ζήτηση στην οικονομία, π.χ. στις πρώτες ύλες όπως τα γεωργικά προϊόντα ή το πετρέλαιο, που έχουν θεμελιώδη σημασία για πολλές πτυχές της

καθημερινής ζωής και της εργασίας. Τα ευμετάβλητα και απρόβλεπτα ποσοστά πληθωρισμού καθιστούν δύσκολο το μακροπρόθεσμο προγραμματισμό για καταναλωτές και επιχειρήσεις. Έτσι, αποθαρρύνουν τις επενδύσεις και την αποταμίευση, και προκαλούν αναποτελεσματικότητα στην αγορά.

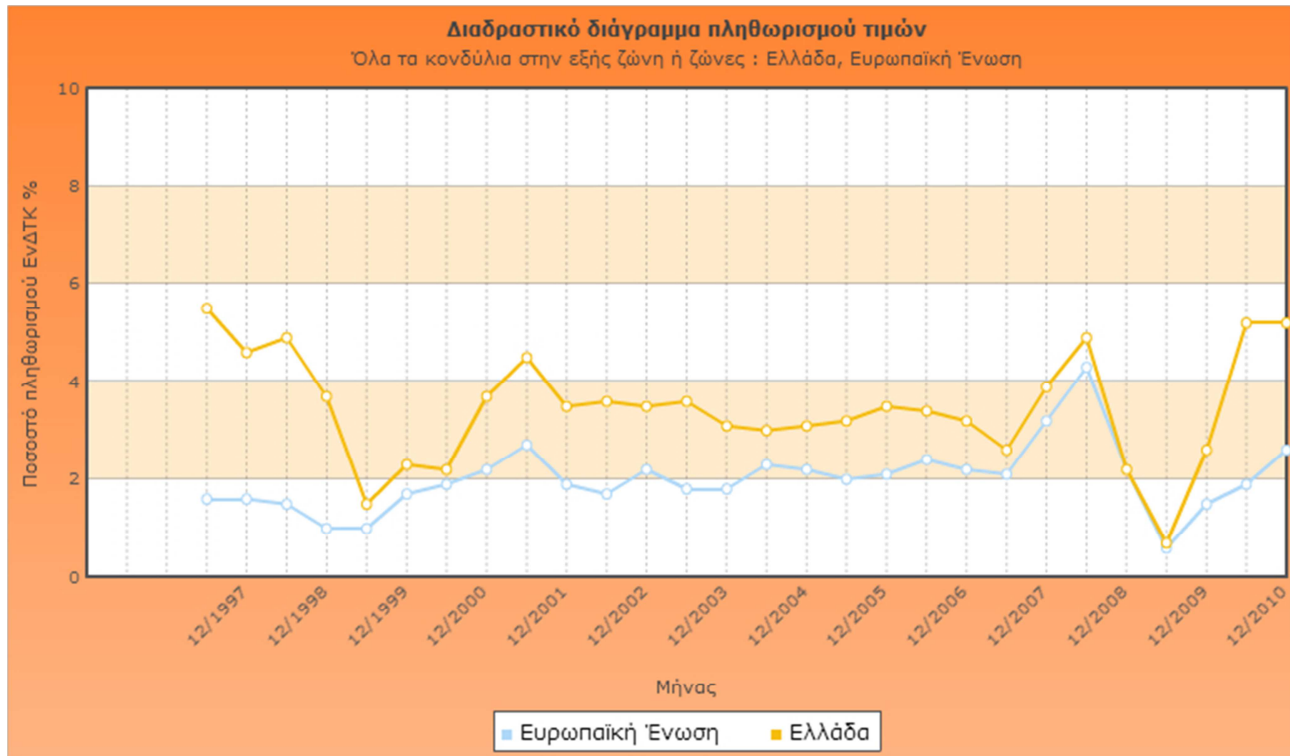
2.1.5 Οικονομικές Θεωρίες περί Πληθωρισμού

Από πολλές οικονομικές θεωρίες ο πληθωρισμός θεωρείται ένα Νομισματικό Φαινόμενο, δηλαδή ότι ο πληθωρισμός είναι αποτέλεσμα μόνο της αυξημένης προσφοράς χρήματος. Έτσι η ύπαρξη πληθωρισμού δεν επηρεάζει τα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας (ως πραγματικά μεγέθη, ορίζονται οι Δημόσιες Δαπάνες, οι Ιδιωτικές Επενδύσεις, και η Ιδιωτική Κατανάλωση.) Αυτό είναι και γνωστό ως κλασική διχοτομία. Ένα παράδειγμα είναι ο υψηλός πληθωρισμός στην Ελλάδα της δεκαετίας του 80 που οφειλόταν εν μέρει στην εκτύπωση χρήματος από την Τράπεζα της Ελλάδος για να καλύψει τις αυξημένες παροχές που προσέφερε η κυβέρνηση.

Άλλες θεωρίες βρίσκουν ότι πληθωρισμός μπορεί να έχει ρίζες και σε μη νομισματικά φαινόμενα. Οι Κεϋνσιανιστές οικονομολόγοι για παράδειγμα, πιστεύουν ότι υπάρχουν τριβές στην οικονομία που μπορούν να προκαλούν πληθωρισμό. Για τους Κεϋνσιανιστές υπάρχει μια αντίστροφη σχέση ανεργίας και πληθωρισμού, ώστε όταν ανεβαίνει το ένα πέφτει το άλλο. Αυτή η σχέση περιγράφεται με την καμπύλη Φίλλιπς. Η καμπύλη αυτή δείχνει ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ του συντελεστή ανεργίας και του ποσοστού πληθωρισμού, δηλαδή ότι ο ρυθμός πληθωρισμού αυξάνεται όταν μειώνεται ο συντελεστής ανεργίας και αντίστροφα.

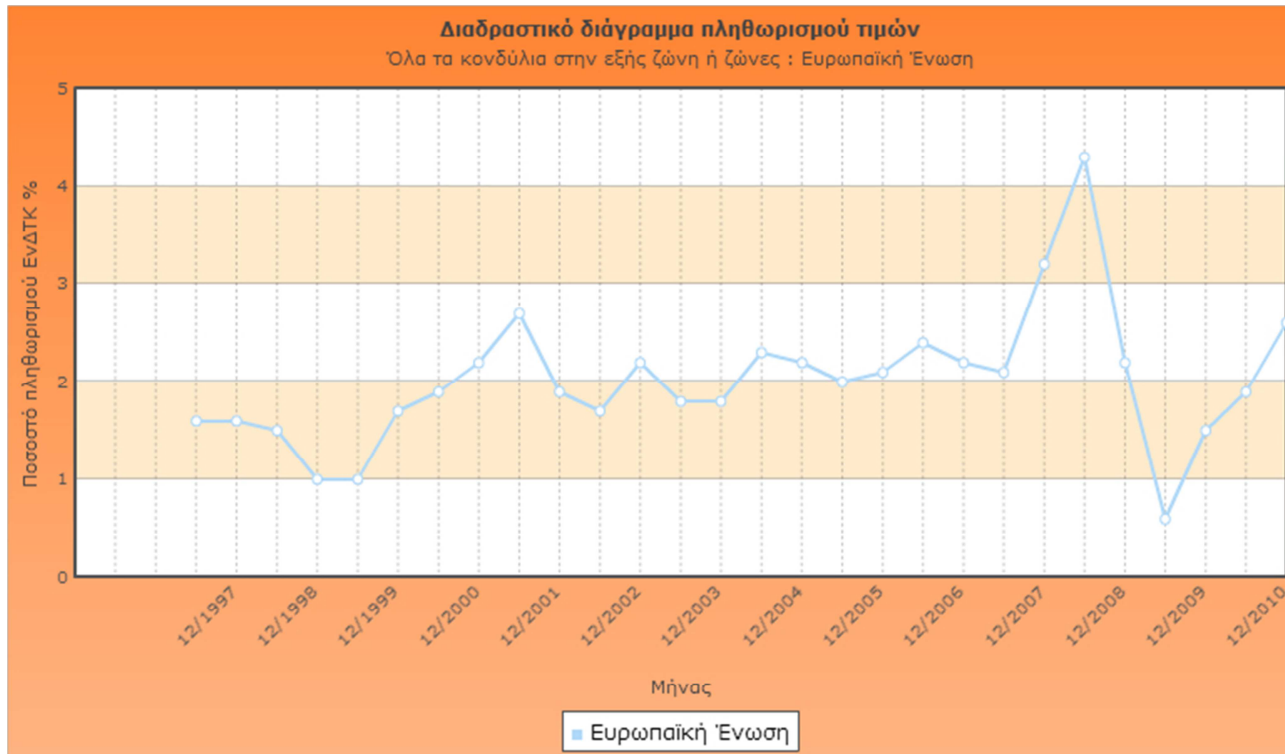
2.1.6 Αγοραστική Δύναμη

Όταν υπάρχει πληθωρισμός ανεβαίνει το επίπεδο των τιμών. Παράλληλα όμως η πραγματική αξία του εισοδήματος μειώνεται. Έτσι όταν το γενικότερο επίπεδο τιμών αυξάνεται, τότε ένα σταθερό εισόδημα έχει τη δυνατότητα να αγοράζει ολοένα και λιγότερα αγαθά. Έτσι, δηλαδή μειώνεται η αξία του νομίσματος καθώς επίσης και η αγοραστική δυνατότητα των καταναλωτών. Το φαινόμενο του πληθωρισμού πλήττει κυρίως τους συνταξιούχους, τους δημόσιους υπαλλήλους και γενικότερα τους εργαζόμενους των οποίων οι συμβάσεις εργασίας αναπροσαρμόζονται σε αραιά χρονικά διαστήματα και δεν ακολουθούν άμεσα τον ρυθμό αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών. Επομένως, ως πληθωρισμός μπορεί επίσης να ορισθεί ως η ποσοστιαία μείωση της αγοραστικής δύναμης ενός δεδομένου ονομαστικού εισοδήματος. Σε γενικές γραμμές, όταν οι τιμές ανεβαίνουν, το εισόδημα των πολιτών χάνει την αγοραστική του δύναμη-αγοράζουν λιγότερα αγαθά, κάνουν συντομότερες διακοπές στο εξωτερικό, και γενικά αρκούνται σε λιγότερα εάν τα εισοδήματά τους δεν αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό. Αυτή η απώλεια αγοραστικής δύναμης δεν επηρεάζει μόνο τους καταναλωτές και τα νοικοκυριά –έχει συνέπειες και για τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις.

Σύγκριση πληθωρισμού Ελλάδας με μέσο όρο Ευρωζώνη

http://ec.europa.eu/economy_finance/netstartsearch/focuson/inflation/graph/chart-inflation-1_el.cfm?keepThis=true&TB_iframe=true&height=600&width=800

Συνολικός πληθωρισμός στην περιοχή της Ευρωζώνης

http://ec.europa.eu/economy_finance/netstartsearch/focuson/inflation/graph/chart-inflation-1_el.cfm?keepThis=true&TB_iframe=true&height=600&width=800

2.2 Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

2.2.1 Ορισμός

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή είναι ο δείκτης που δείχνει τη μεταβολή των τιμών μιας προκαθορισμένης μεγάλης δέσμης αγαθών και υπηρεσιών που έχει διαπιστωθεί από έρευνα ότι αγοράζονται από τα νοικοκυριά. Η δέσμη αυτή αποτελεί το αποκαλούμενο και ως « *καλάθι του καταναλωτή* » και αντιπροσωπεύει τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αγοράζει το μέσο νοικοκυριό. Στη χώρα μας, κάθε 6 περίπου χρόνια διεξάγεται η « *Έρευνα*

Οικογενειακών Προϋπολογισμών », με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας βρίσκονται οι δαπάνες των νοικοκυριών για τα διάφορα προϊόντα και υπολογίζονται έτσι οι συντελεστές στάθμισης για αυτά. Με τη βοήθεια των συντελεστών στάθμισης και των μεταβολών των τιμών των επιμέρους προϊόντων υπολογίζονται η μέση μεταβολή των τιμών και ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) χρησιμοποιείται για πολλούς σκοπούς, με το δείκτη αυτό υπολογίζεται συνήθως το ποσοστό του πληθωρισμού καθώς και η μεταβολή της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Επίσης ο εν λόγω δείκτης μας είναι χρήσιμος για τον υπολογισμό του αποπληθωρισμού διαφόρων αξιών και τον υπολογισμό τους σε σταθερές τιμές, για τον υπολογισμό των πραγματικών μισθών και ημερομισθίων και την αναπροσαρμογή τους όταν αυξάνονται οι τιμές, για την αναπροσαρμογή διαφόρων υποχρεώσεων και αποζημιώσεων, για τη χάραξη πολιτικής στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα κ.λ.π

Γίνεται εύκολα κατανοητό ότι ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) είναι ένα άκρως σημαντικό οικονομικό εργαλείο καθώς μας δείχνει πολύ γλαφυρά την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και την αγοραστική τους δύναμη, συνεπώς οι όποιες μεταβολές στις τιμές του πετρελαίου επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία, άρα και τους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή όλων των χωρών.

2.2.2 Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) καταρτίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ, παράλληλα με τον ΔΤΚ. Ο ΕνΔΤΚ, μαζί με τους αντίστοιχους δείκτες των χωρών – μελών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), αποτελεί βασικό γνώμονα για τον υπολογισμό του Monetary Union Index of Consumer Prices (MUICP) για την μέτρηση του πληθωρισμού της ευρωζώνης. Το αποτέλεσμα της μέτρησης αυτής αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την χάραξη της νομισματικής πολιτικής για τις χώρες της ζώνης του

ευρώ όπως αυτή ορίζεται από την συνθήκη για την ΟΝΕ. Τέλος ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή είναι διαθέσιμος από το 1995.

Θα μπορούσαμε να πούμε σε αυτό το σημείο ότι ο ΔΤΚ δύναται να δώσει ασφαλή στοιχεία για την πορεία της οικονομίας μιας χώρας, ενώ ο ΕνΔΤΚ δίνει μια εικόνα για την πορεία της οικονομίας ολόκληρης της οικονομικής ένωσης του ευρώ.

2.3 Ανεργία

2.3.1 Ορισμός ανεργίας

Ανεργία (unemployment) ονομάζεται το φαινόμενο σε μια οικονομία, όταν τα άτομα που είναι διατεθειμένα να εργαστούν, υπό τους όρους και προϋποθέσεις σε αμοιβή και συνθήκες εργασίας που προσφέρει η αγορά, δεν μπορούν να βρουν απασχόληση.

2.3.2 Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός

Κάθε οικονομία έχει ένα ορισμένο μέγεθος πληθυσμού, που για λόγους οικονομικής ανάλυσης, διακρίνεται σε οικονομικά ενεργό και σε οικονομικά μη ενεργό. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα εκείνα, τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν.

Το εργατικό δυναμικό (labour force) χωρίζεται σε δυο κατηγορίες:

Στους απασχολούμενους (employed) και

Στους ανέργους (unemployed)

Απασχολούμενοι, θεωρούνται όσοι έχουν οποιαδήποτε επαγγελματική απασχόληση, έστω και αν

απουσιάζουν από τη δουλειά τους λόγω ασθενείας, διακοπών ή επειδή απεργούν.

Ανεργοί, θεωρούνται τα άτομα εκείνα, τα οποία ενώ δεν απασχολούνται σε καποιο χώρο εργασίας, επιθυμούν να απασχοληθούν και για το λόγο αυτό,προβαίνουν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους αυτή.

Τα άτομα εκείνα τα οποία δεν μπορούν, ή δεν επιθυμούν να εργαστούν, αποτελούν τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό. Οι κατηγορίες των ατόμων αυτών ποικίλουν : αρχικώς είναι τα παιδιά (που δεν έχουν συμπληρώσει το 14^ο έτος της ηλικίας τους ή σε ορισμένες χώρες το 15^ο έτος), οι ηλικιομένοι, οι ασθενείς, τα άτομα εκείνα που υπηρετούν την στρατιωτική τους θητεία κ.α.

Τέλος, άτομα που θα μπορούσαν να εργαστούν, λόγω τεμπελιάς το αμελούν, ή πτυχιούχοι που μολονότι έχουν βρει κενή θέση στο επάγγελμα που τους ενδιαφέρει, δεν την επιλέγουν γιατί είτε επιθυμούν υψηλότερη αμοιβή από την προσφερόμενη, είτε γιατί επιθυμούν να εργαστούν με πιο ευνοϊκούς όρους,τα άτομα των δυο τελευταίων περιπτώσεων που αναφέραμε, δεν θεωρούνται άνεργοι, αλλά άεργοι, συνεπώς, δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό αλλά στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό.

Ως μακροχρόνια ανεργία (long term unemployment) ορίζεται εκείνη που διαρκεί 12 μήνες ή περισσότερο. Έχει διαπιστωθεί, πως όσο μεγαλύτερο διάστημα παραμένει ένα άτομο σε καθεστώς ανεργίας, ολοένα και μειώνονται οι πιθανότητες να βρει απασχόληση. Το γεγονός αυτό, οφείλεται στο φαινόμενο της απομείωσης του ανθρωπίνου κεφαλαίου όπως επιστημονικά αποκαλείται, δηλαδή στην απαξίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του μακροχρόνια άνεργου, επιπλέον οι εργοδότες προτιμούν να προσλάβουν μεταξύ ανέργων, εκείνον που έχει το μικρότερο διάστημα αποχής από την εργασία έναντι των υπολοίπων εξαιτίας του παραπάνω φαινομένου, γιατί οι γνώσεις του στο επαγγελματικό αντικείμενο δεν έχουν απαξιωθεί ακόμα.

Έχει παρατηρηθεί από ειδικά ινστιτούτα ότι στις ευρωπαϊκές χώρες υπάρχουν μεγαλύτερα ποσοστά

μακροχρόνιας ανεργίας σε σχέση με τις ΗΠΑ ή την Ιαπωνία, το γεγονός αυτό οφείλεται στο σύστημα νομικής και συνδικαλιστικής προστασίας των εργαζομένων της Γηραιάς ηπείρου, που μολονότι δημιουργεί ένα προστατευτικό δίκτυο για τους εργαζομένους όσον αφορά την ασφαλιστική τους κάλυψη, έχει ως συνέπεια την εμφάνιση υψηλότερων ρυθμών ανεργίας στην Ευρώπη σε σχέση με τις ΗΠΑ και Ιαπωνία. Βέβαια, από την άλλη η πιθανότητα ένας εργαζόμενος στις ΗΠΑ να χάσει την δουλειά του και μείνει άνεργος είναι μικρότερη σε σχέση με την Ευρώπη.

Τα ποσοστά της ανεργίας, είναι κατά κανόνα υψηλότερα στους νέους (14-25 ετών), λόγω δυσκολίας ένταξης στην αγορά εργασίας, στους ηλικιωμένους που εξαιτίας της καλπάζουσας εξέλιξης της τεχνολογίας και των αναδιοργανώσεων που συμβαίνουν σε διάφορους κλάδους, καθίστανται άχρηστοι πλέον, με πεπαλαιωμένες γνώσεις και μοιραία αποβάλλονται από την αγορά. Πλήττονται επίσης οι γυναίκες καθώς και μια σειρά από ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού όπως είναι οι μετανάστες, άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα που ανήκουν σε μειονότητες. Τα ποσοστά ανεργίας είναι μεγαλύτερα στους ανειδίκευτους εργάτες από τους εργάτες με ειδίκευση σε κάποιο κλάδο εργασίας. Τέλος, Σύμφωνα με τον Πωλ Κρούγκμαν (Paul Krugman 1994), η τεχνολογία έχει πολύ σημαντικό ρόλο στο φαινόμενο της ανεργίας, αφού έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες (skill based technological change), ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων. Ο αντίκτυπος όμως του φαινομένου αυτού, είναι διαφορετικός σε ΗΠΑ και Ευρώπη.

Στις ΗΠΑ όπου η αγορά κινείται ελεύθερα, χωρίς περιορισμούς, δημιουργούνται ανισότητες μεταξύ εξειδικευμένων και απλώς ειδικευμένων ατόμων με τους πρώτους να απαξιώνονται και να αναγκάζονται να δεχθούν εργασίες με χαμηλότερους μισθούς.

Στην Ευρώπη ωστόσο, όπου τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας είναι περισσότερο γενναιόδωρα, τα άτομα με εξειδίκευση αντίστοιχη με εκείνα των ΗΠΑ, δεν δέχονται να υποστούν μειώσεις στους μισθούς τους και λόγω

των προνομίων (welfare benefits), βλέπουν την ανεργία ελκυστική. Ωστόσο, η άποψη αυτή του Κρούγκμαν, έχει πολλούς επικριτές (Jackman, 1997)

2.3.3 *Είδη Ανεργίας*

- **I Εποχιακή Ανεργία (seasonal unemployment):** Πολλές επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα, οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους αυτό έχει ως συνέπεια αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού άρα και μεταβολές της ανεργίας. Χαρακτηριστικό της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και σχετικά μικρής διάρκειας.
- **II Κυκλική Ανεργία (cyclical unemployment) ή Ανεργία Ανεπαρκούς Ζήτησης ή Κεϋνσιανή Ανεργία:** Προκαλείται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου, δηλαδή υπάρχει αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά εργατικού δυναμικού. Γίνεται ξεκάθαρο ότι η διάρκεια της εξαρτάται από τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου.
- **III Ανεργία Τριβής (frictional unemployment):** Είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς εργασίας να απορροφήσει άμεσα ανέργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην γεωγραφική απόσταση είτε στην έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας. Η ανεργία τριβής είναι εντονότερη στους νέους και στις γυναίκες και πλήττει περισσότερο τις οικονομίες που μετασχηματίζονται γρήγορα.
- **IV Διαρθρωτική Ανεργία (structural unemployment):** Όταν σε μια οικονομία υπάρχουν άνεργοι και κενές θέσεις εργασίας, αλλά οι άνεργοι δεν έχουν την δυνατότητα να τις καταλάβουν, είτε επειδή

υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα και στην ειδίκευση των ανέργων και σ'αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων είτε επειδή δεν βρίσκονται στις γεωγραφικές περιοχές στις οποίες προσφέρονται αυτές. Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται σε τεχνολογικές μεταβολές, σε αλλαγές στη διάρθρωση της ζήτησης αλλά και στο ότι οι νέοι λόγω έλλειψης κατάλληλης ενημέρωσης ή κακού εκπαιδευτικού προγραμματισμού ή από άλλες αιτίες δεν στρέφονται προς τα επαγγέλματα που χρειάζονται περισσότερο οι οικονομίες των χωρών τους.

2.3.4 Μέτρηση και φυσικός συντελεστής ανεργίας

Το μέγεθος της ανεργίας μπορεί να μετρηθεί είτε ως απόλυτο μέγεθος, για παράδειγμα χιλιάδες άνεργοι, είτε ως ποσοστό επί τοις εκατό (%) του εργατικού δυναμικού.

Συγκεκριμένα: Ποσοστό ανεργίας = $(\text{Αριθμός ανέργων} / \text{Εργατικό δυναμικό}) \times 100$

Το ποσοστό της ανεργίας μπορεί να διαφέρει από περίοδο σε περίοδο, καθώς μεταβάλλεται το απόλυτο μέγεθος της ανεργίας ή του εργατικού δυναμικού ή και των δύο (αλλά με διαφορετικό ρυθμό).

Ο φυσικός συντελεστής ανεργίας μιας οικονομίας είναι ένα ποσοστό που θεωρείται ως κανονικό ανάλογα με τους παραγωγικούς πόρους, τη δομή και την τεχνολογία που διαθέτει. Στο βραχυχρόνιο διάστημα, ανάλογα με την οικονομική συγκυρία ο συντελεστής ανεργίας σε μια χώρα μπορεί να είναι υψηλότερος ή χαμηλότερος από το φυσικό ποσοστό ανεργίας. Στο μακροχρόνιο όμως διάστημα το ποσοστό ανεργίας θα τείνει να είναι ίσο με το φυσικό συντελεστή ανεργίας. Ο φυσικός συντελεστής ανεργίας αποτελείται από την ανεργία τριβής και τη διαρθρωτική ανεργία. Το ποσοστό αυτό μπορεί μακροχρόνια να αυξάνεται εξαιτίας, π.χ. μιας μακράς περιόδου οικονομικής ύφεσης, ή να μειώνεται όταν γίνονται διαρθρωτικές μεταβολές και εξαλείφονται σημαντικές δυσκαμψίες στην αγορά εργασίας μιας χώρας. Ο φυσικός συντελεστής ανεργίας

έχει παρουσιάσει αύξηση, η οποία μπορεί να αποδοθεί στους εξής κυρίως παράγοντες: Πρώτον, στη μεγαλύτερη είσοδο στην αγορά εργασίας νέων ατόμων και γυναικών που αποτελούν κατηγορίες εργαζομένων με ποσοστά ανεργίας τριβής και διαρθρωτικής ανεργίας συνήθως υψηλότερα από εκείνα του μέσου όρου των εργαζομένων. Δεύτερον, στην επέκταση και την ενίσχυση του συστήματος αποζημίωσης των ανέργων με τη μορφή επιδομάτων ανεργίας. Για το λόγο αυτό, άτομα που τα ημερομίσθια τους είναι πολύ χαμηλά δεν πιέζονται να βρουν αμέσως απασχόληση και γίνονται ιδιαίτερα επιλεκτικά ως προς το είδος της εργασίας που θα δεχθούν. Τρίτον, στην επιβολή από το κράτος ή από συλλογικές συμβάσεις υποχρεωτικών κατώτατων μισθών και ημερομισθίων που βρίσκονται σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που θα διαμορφωνόταν στην αγορά χωρίς την παρέμβαση και δημιουργούν ανεργία σε ομάδες ατόμων με χαμηλά προσόντα. Τέταρτον, στη διαχρονική αύξηση της διαρθρωτικής ανεργίας λόγω των γρήγορων τεχνολογικών μεταβολών, της απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου κ.λπ.

2.3.5 Συνέπειες της ανεργίας

Η ανεργία έχει τρεις βασικές οικονομικές συνέπειες. Πρώτον, αποτελεί απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία. Δεύτερον, σε περιόδους υψηλής ανεργίας μειώνεται σημαντικά το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν και επιβαρύνεται το κράτος και τα ασφαλιστικά ταμεία, που δεν εισπράττουν εισφορές, με επιπλέον επιδόματα ανεργίας. Τρίτον, μειώνεται αναπόφευκτα η αγοραστική δύναμη οικογενειών ανέργων με μείωση της κατανάλωσης προϊόντων και υπηρεσιών, επομένως συρρίκνωση της οικονομίας και ανακύκλωση της ανεργίας. Πέρα από τις οικονομικές συνέπειες, η κοινωνία αντιμετωπίζει τον άνεργο με καχυποψία, θεωρεί ότι δεν διαθέτει προσόντα, δεξιότητες και εκπαίδευση, ότι αδιαφορεί για την εργασία και δεν επιδεικνύει σοβαρότητα και ήθος. Ο άνεργος κάτω από αυτές τις συνθήκες υφίσταται διαρκή κοινωνικό στιγματισμό και περιφρόνηση που τον οδηγεί σε έλλειψη αυτοσεβασμού, οικογενειακές τριβές, ή ακόμα και στην κατάθλιψη.

Επίσης, η ανεργία προκαλεί πολλές δημογραφικές αλλοιώσεις και διάφορες μορφές κοινωνικής παθογένειας (αύξηση αλκοολισμού, ναρκωτικών, τζόγου) ή παραβατικότητας (εγκληματικότητα). Έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 26 χώρες της ΕΕ, έδειξε ότι η αύξηση της ανεργίας κατά 1% συνοδεύεται από αύξηση των αυτοκτονιών κατά 0,79% και επίσης παράλληλη αύξηση των ανθρωποκτονιών περίπου στο ίδιο ποσοστό.

2.3.6 Καταπολέμηση της ανεργίας

Το γεγονός ότι ένα ορισμένο ποσοστό ανεργίας θεωρείται ως φυσικό δεν σημαίνει ότι αυτό είναι αποδεκτό από οικονομικής ή κοινωνικής πλευράς, αφού η ανεργία συνεπάγεται απώλεια παραγωγής προϊόντος. Κάθε χώρα έχει συμφέρον να καταβάλλει συστηματική προσπάθεια για τη μείωση του φυσικού ποσοστού ανεργίας. Για την καταπολέμηση της κυκλικής ανεργίας οι διάφορες κυβερνήσεις παίρνουν μέτρα για την αύξηση της συνολικής ζήτησης. Αυτά τα μέτρα είναι δημοσιονομικά και νομισματικά. Τα δημοσιονομικά μέτρα περιλαμβάνουν κυρίως αύξηση των κρατικών δαπανών για δημόσια έργα και προώθηση μεγάλων επενδυτικών έργων. Σκοπός των μέτρων αυτών είναι η άμεση αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Τα νομισματικά μέτρα αποβλέπουν στη μείωση του επιτοκίου, με σκοπό την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, της παραγωγής και συνεπώς της απασχόλησης.

Για την καταπολέμηση της διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα μέτρα όπως: Πρώτον, η βελτίωση των υπηρεσιών εύρεσης εργασίας, δηλαδή η καλύτερη οργάνωση, ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση των σχετικών υπηρεσιών του ΟΑΕΔ (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού) του κρατικού οργανισμού που λειτουργεί στην Ελλάδα. Δεύτερον, η παροχή ευκαιριών επαγγελματικής κατάρτισης στους ανέργους που για τις ειδικεύσεις τους δεν υπάρχει πλέον επαρκής ζήτηση στην αγορά εργασίας. Τρίτον, η δημιουργία προγραμμάτων επιδοτούμενης απασχόλησης των ανέργων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ή σε δήμους ή σε άλλους δημόσιους φορείς. Τέταρτον, η μείωση των κρατικών ή άλλων παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας. Τέτοιου είδους παρεμβάσεις δημιουργούν

δυσκαμνίες στην αγορά εργασίας, αυξάνουν το εργατικό κόστος και συμβάλλουν στη δημιουργία ανεργίας.

Το πρόβλημα της ανεργίας δεν είναι απλώς θέμα διάθεσης χρημάτων για παροχή εισοδήματος στους ανέργους με επιδότηση τους, αλλά κυρίως θέμα εξεύρεσης τρόπων αξιοποίησης τους στην παραγωγική διαδικασία, ούτως ώστε όχι μόνο να παραχθεί ακόμη περισσότερο προϊόν, αλλά και οι ίδιοι οι άνεργοι μέσω της απασχόλησής να επανακτήσουν αυτοπεποίθηση και αξιοπρέπεια που προσφέρει πέρα από το μισθό η εργασία.

2.4 Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (Purchasing Managers Index-PMI)

Ένας από τους πιο αναγνωρίσιμους και αξιόπιστους διεθνώς δείκτες στο χώρο του εφοδιασμού, είναι ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (Purchasing Managers Index - PMI). Στην Ελλάδα εκδίδεται από το 1999 και αποτελεί σημαντικό βαρόμετρο για τις συνθήκες λειτουργίας των επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα της ελληνικής οικονομίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο τομέας της μεταποίησης ανήκει στον Δευτερογενή τομέα της οικονομίας, επεξεργάζεται ή μεταποιεί τα προϊόντα, πρώτες ύλες που προέρχονται από τον Πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Βασίζεται στο πρότυπο της έκθεσης του Αμερικάνικου Institute for Supply Management (ISM), το οποίο είναι μέλος του International Federation of Purchasing and Supply Management (IFPSM). Η έκθεση του ISM εκδίδεται από το 1931.

2.4.1 Οι 20 Βιομηχανικοί Κωδικοί του SIC

16: Επεξεργασία Καπνού – Τσιγάρα

17: Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα – Λευκά είδη

18: Ενδύματα – Δερμάτινα είδη – Επεξεργασία Γούνας

19: Υποδήματα – Επεξεργασία Δέρματος

20: Προϊόντα Ξύλου – Φελλού

- 21: Χαρτί & Προϊόντα Χάρτου
- 22: Εκδόσεις – Εκτυπώσεις & Γραφικές Τέχνες
- 23: Πετρέλαιο – Ανθρακας & Καύσιμα
- 24: Βιομηχανία Χημικών / Φάρμακων / Καλλυντικών / Απορρυπαντικών
- 25: Επεξεργασία Ελαστικού και Πλαστικών
- 26: Μη Μεταλλικά Ορυκτά
- 27: Βασικές Μεταλλουργικές Βιομηχανίες
- 28: Μεταλλικά Προϊόντα – Κατασκευές
- 29: Μηχανήματα και Συσκευές
- 30: Ηλεκτρονικός Εξοπλισμός
- 31: Ηλεκτρολογικός Εξοπλισμός
- 32: Ηλεκτρικές Συσκευές
- 34: Μεταφορικά Μέσα
- 35: Ναυπηγεία
- 36: Βιομηχανία Επίπλου – Λοιπές Βιομηχανίες (κοσμήματα, παιχνίδια, αθλητικά είδη και μουσικά όργανα)

Σύμφωνα με τους παραπάνω κωδικούς τους συστήματος Standard Industrial Classification (SIC) έχουμε και την αντίστοιχη κατηγοριοποίηση των εταιριών.

Ο Ελληνικός Δείκτης Μεταποίησης PMI (Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών) παρουσιάζει πρωτογενή στοιχεία που συγκεντρώνονται μηνιαία από απαντήσεις σε ερωτηματολόγια που στέλνονται σε υπεύθυνους προμηθειών εταιρειών του ελληνικού μεταποιητικού τομέα. Το σύνολο των ερωτηθέντων απαρτίζεται από εταιρείες

ανάλογα με τη γεωγραφική τους θέση και τον κωδικό δραστηριότητάς τους Standard Industrial Classification (SIC), βάση του ποσοστού συμμετοχής της βιομηχανίας στο ΑΕΠ. Οι απαντήσεις της έρευνας αντικατοπτρίζουν τις μεταβολές, εαν υπάρχουν, των συνθηκών του τρέχοντα μήνα σε σύγκριση με τον προηγούμενο, και βασίζονται σε στοιχεία που συγκεντρώνονται στα μέσα του μήνα. Για καθέναν από τους δείκτες, η έκθεση δείχνει το ποσοστό επί του συνόλου των απαντήσεων που αντιπροσωπεύει κάθε απάντηση, την αριθμητική διαφορά ανάμεσα στους ερωτηθέντες που απάντησαν υψηλότερα, καλύτερα και σε εκείνους που απάντησαν χαμηλότερα, χειρότερα, και το δείκτη διάχυσης (diffusion index) Ο κάθε επιμέρους δείκτης βασίζεται στη στατιστική παραδοχή ότι οι μισές των απαντήσεων που δηλώνουν σταθερότητα θεωρούνται θετικές, για αυτό το λόγο ο δείκτης ονομάζεται και δείκτης διάχυσης. Ο δείκτης προκύπτει από το συνολικό αριθμό των θετικών απαντήσεων και το ήμισυ εκείνων που είχαν ως απάντηση το ίδιο. Όταν ο δείκτης βρίσκεται πάνω από το σημείο μηδενικής μεταβολής 50.0 υποδεικνύει γενική ανάπτυξη της συγκεκριμένης μεταβλητής, ενώ ένδειξη κάτω από το 50.0 υποδεικνύει γενική κάμψη. Οι ειδικοί δέχονται ότι αν η τιμή του PMI είναι πάνω από 42,9 για μεγάλες χρονικές περιόδους, σημαίνει ότι η γενική οικονομία ή το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) γενικά παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης. Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι η απόσταση του PMI από το επίπεδο μηδενικής μεταβολής 50, δείχνει την τάση για βελτίωση ή επιδείνωση της βιομηχανικής δραστηριότητας και του ΑΕΠ.

2.4.2 Κύριος Δείκτης PMI και υπό-δείκτες

Υπάρχουν δυο τμήματα που συντελούν στη δημιουργία και δημοσιοποίηση του ενιαίου μηνιαίου δείκτη. Το πρώτο τμήμα είναι η τιμή του κύριου δείκτη PMI που έχει σχεδιαστεί να παρέχει την συνοπτική εικόνα της οικονομίας. Το δεύτερο τμήμα αποτελείται από του υπο-δείκτες, δεδομένα συγκεκριμένων τομέων της οικονομίας που παρέχουν πολύτιμες και αξιόπιστες πληροφορίες για κορυφαία οικονομικά μεγέθη όπως ο πληθωρισμός, οι εξαγωγές, η απασχόληση και τα αποθέματα. Οι υπο-δείκτες αφορούν δυο κύριες κατηγορίες, με πρώτη την Μεταποίηση που περιλαμβάνει δείκτες που αφορούν, την παραγωγή, τις νέες παραγγελίες, τις

νέες παραγγελίες εξαγωγών, και τα αποθέματα ετοιμών προϊόντων κ.α. Η δεύτερη κατηγορία που μαζί με την Μεταποίηση αποτελεί τους υπο-δείκτες αφορά τις Υπηρεσίες και αποτελείται από δείκτες με αντικείμενο την επιχειρηματική δραστηριότητα, τις νέες εργασίες, τις τιμές εισροών, την κερδοφορία κ.α

Οι υπό-δείκτες περιλαμβάνουν:

Μεταποίηση	Υπηρείες
Δείκτης Παραγωγής	Δείκτης Επιχειρησιακής Δραστηριότητας
Δείκτης Νέων Παραγγελιών	Δείκτης Νέων Εργασιών
Δείκτης Νέων παραγγελιών εξαγωγών	Δείκτης Ανεκτέλεστων εργασιών
Δείκτης Αδιεκπεραίων Εργασιών	Δείκτης Τιμών Εισροών
Αποθέματα Ετοιμών Προϊόντων	Δείκτης Τιμών Χρεώσεων
Δείκτης Απασχόλησης Εργαζομένων	Δείκτης Απασχόλησης Εργαζομένων
Δείκτης Τιμών Εκροών	Δείκτης Αναμενόμενων Εργασιών
Δείκτης Τιμών Εισροών	Δείκτης Κερδοφορίας
Χρόνος Παράδοσης Προμηθειών	
Δείκτης Αποθεμάτων Προμηθειών	

http://www.hpi.gr/hellenicpurchasinginstitute/index.php?option=com_content&view=article&id=68&language=en&limitstart=1

Ο δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών είναι σύνθετος δείκτης που βασίζεται στους 5 από τους 9 εποχικά προσαρμοσμένους δείκτες διάχυσης με ανάλογους συντελεστές βαρύτητας.

$PMI=0,3 \times \text{Νέες Παραγγελίες} + 0,25 \times \text{Παραγωγή} + 0,2 \times \text{Απασχόληση Εργαζομένων} + 0,15 \times \text{Χρόνος Παράδοσης Προμηθειών} + 0,1 \times \text{Αποθέματα Προμηθειών}$

Όταν ο επιμέρους δείκτης Νέων Παραγγελιών αυξάνεται (τιμές σημαντικά άνω του σημείου μηδενικής ανάπτυξης 50), τότε έχουμε σημαντικά στοιχεία ότι οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται με αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγής. Αντίθετα, μείωση του Δείκτη Νέων Παραγγελιών ακολουθείται από μειώσεις στην παραγωγή, στην παραγωγή και στις προμήθειες.

Οι μεταβολές στα επίπεδα των αποθεμάτων είναι ίσως η πιο σημαντική αιτία των περιοδικών αλλαγών που υφίσταται η οικονομία. Στην πραγματικότητα αν δεν υπήρχε η ανάγκη για ρευστοποίηση των αποθεμάτων δεν θα είχαμε ποτέ ουσιαστική ύφεση. Όταν η εξωτερική ζήτηση αυξάνει, οι επιχειρήσεις πρέπει να παράγουν με ρυθμό ο οποίος υπερβαίνει την τελική ζήτηση προκειμένου να δημιουργήσουν τα απαιτούμενα αποθέματα για την υποστήριξη των πωλήσεων. Αντίστοιχα, οι διευθυντές Προμηθειών αγοράζουν υλικά για την υποστήριξη της παραγωγής, αλλά και πρόσθετα υλικά για τη δημιουργία αποθεμάτων ασφαλείας και την αντιμετώπιση τυχαίων γεγονότων που δύναται να διακόψουν την ομαλή ροή προϊόντων στο δίκτυο εφοδιασμού και διανομής. Με άλλα λόγια, η αύξηση της ζήτησης οδηγεί σε αύξηση των ρυθμών παραγωγής και αυξάνει σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό τους ρυθμούς αγοράς υλικών. Τελικά αυτή η «φούσκα» σκάει ακόμα και σε μέτριες μειώσεις της ζήτησης αναγκάζοντας τα στελέχη προμηθειών να προβούν σε μεγάλες μειώσεις στις ποσότητες των αγοραζόμενων εισροών προκειμένου να επαναφέρουν τα αποθέματα σε κατάσταση ισορροπίας. Συνεπώς, τιμές του δείκτη αποθεμάτων κάτω του 50 παρέχουν ενδείξεις για επερχόμενη ύφεση στην οικονομία πολύ πριν δημοσιευθούν άλλοι οικονομικοί δείκτες.

2.4.3 Κόρια χαρακτηριστικά Δείκτη PMI

1. Έγκαιρη ενημέρωση: Τα δεδομένα επεξεργάζονται πιο γρήγορα σε σύγκριση με ανάλογα επίσημα στοιχεία, αποτελώντας συχνά την πρώτη πηγή όσον αφορά τις ενδείξεις και τις τάσεις της οικονομίας κάθε μήνα. Οι δείκτες PMI δηλαδή παρέχουν έγκαιρα και συνάμα αξιόπιστα την πρώτη ένδειξη για την πορεία της οικονομίας, ενώ προειδοάζουν για μελλοντικές επίσημες δημοσιοποιήσεις οικονομικών στοιχείων όπως το ΑΕΠ.

2. Διεξοδικότητα: Γενικώς τα στοιχεία των Δεικτών καλύπτουν την οικονομική δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα τόσο στις ανεπτυγμένες, εξελιγμένες οικονομίες ανά τον κόσμο, όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, συμπεριλαμβάνοντας τους πιο βασικούς τομείς των υπηρεσιών. Προσφέρει δηλαδή την δυνατότητα σύγκρισης των στοιχείων σε διεθνές επίπεδο με ακριβή αποτελέσματα.

3. Τεκμηρίωση: Οι Δείκτες παρέχουν αξιόπιστα αποτελέσματα για τις συνθήκες που επικρατούν στον επιχειρηματικό κλάδο, καθώς στηρίζονται σε πραγματικά και αδιάψευστα στοιχεία.

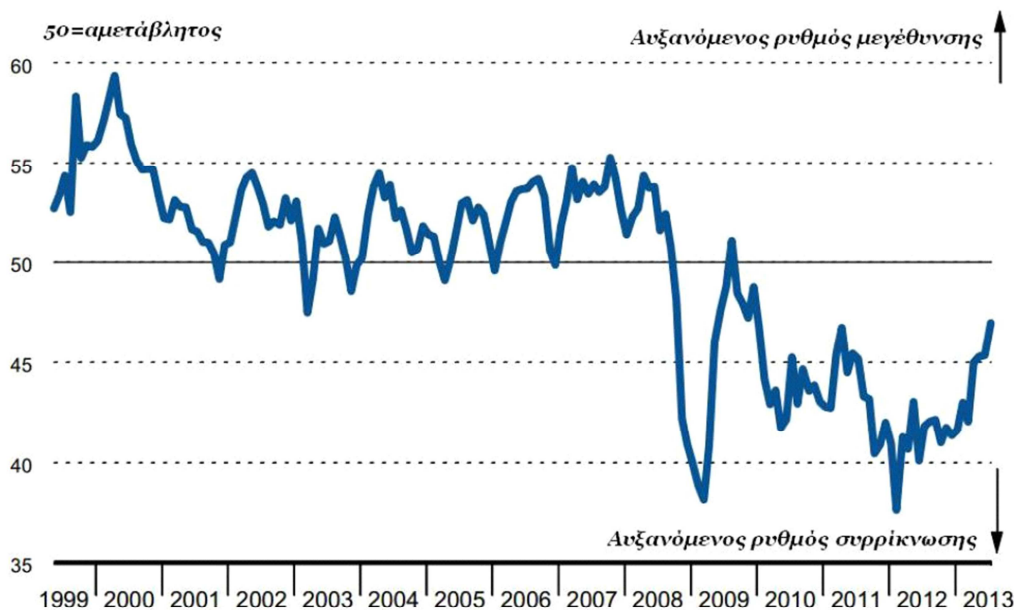
4. Συνδεδεμένη ανάλυση: Τα στοιχεία του Δείκτη PMI διατίθεται ταξινομημένα κατά τομείς δραστηριότητας (ICB sectors), αυτό σημαίνει ότι τα δεδομένα μπορούν εύκολα να συνδεθούν με άλλα δεδομένα, πληροφορίες που βασίζονται σε άλλα στοιχεία της αγοράς.

2.4.4 Αξιοποίηση των τιμών και των τάσεων του δείκτη PMI

Ο δείκτης PMI αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για τα στελέχη εφοδιασμού. Ωστόσο, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι πληροφορίες που παρέχονται πρέπει να γίνει αντιπαραβολή των στοιχείων της επιχείρησης και του κλάδου με τα αντίστοιχα του δείκτη PMI. Για παράδειγμα, αν ο επιμέρους δείκτης Τιμών δείχνει σε επίπεδο

κλάδου πτώση, ενώ αντίθετα οι τιμές των αγοραζομένων εισροών της επιχείρησης αυξάνουν, αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι υπάρχει πρόβλημα με τις τιμές που δίνουν οι προμηθευτές. Επίσης, εάν ο δείκτης Νέων Παραγγελιών δείχνει έντονα αυξητικές τάσεις, τότε ενδεχομένως να παρουσιαστούν σύντομα προβλήματα με τους χρόνους παραδόσεων και τη διαθεσιμότητα των υλικών.

Ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) έχει αποκτήσει εξέχουσα φήμη καθώς παρέχει τις πιο πρόσφατες ενδείξεις για το τι ακριβώς συμβαίνει στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, εξετάζοντας διάφορες μεταβλητές όπως οι πωλήσεις, η απασχόληση, τα αποθέματα και οι τιμές. Οι δείκτες χρησιμοποιούνται ευρέως από επιχειρήσεις, κυβερνήσεις και οικονομικούς αναλυτές χρηματοοικονομικών οργανισμών για την καλύτερη κατανόηση των επιχειρησιακών συνθηκών και κατευθύνουν την εταιρική και επενδυτική στρατηγική. Πιο συγκεκριμένα, οι κεντρικές τράπεζες πολλών χωρών (συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας) χρησιμοποιούν τα δεδομένα ως κατευθυντήρια στοιχεία κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα επιτόκια. Τα στοιχεία του PMI αποτελούν τους πρώτους δείκτες των οικονομικών συνθηκών που δημοσιεύονται κάθε μήνα και επομένως είναι διαθέσιμα σαφώς νωρίτερα από τα συγκρίσιμα στοιχεία που παρέχονται από τους κρατικούς φορείς.

Πηγή: Markit.

Τελευταία Ενημέρωση: 26 Αυγούστου 2013.

<http://www.markiteconomics.com/Survey/PressRelease.mvc/6122d9805a8c45399b1aa120f3813b1e>

Ο ελληνικός δείκτης pmí για το διάστημα 1999 – 2013

2.5 Παγκόσμιο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α Ε Π- GDP)

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Gross Domestic Product ή GDP) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Αφορά τη συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (προϊόντων και υπηρεσιών) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού. Για την παραγωγή ενός προϊόντος μιας ορισμένης χρονικής περιόδου αναλώνεται μέρος του κεφαλαίου που υπάρχει στην οικονομία, αυτό ονομάζεται απόσβεση (depreciation). Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν περιλαμβάνει την αξία της απόσβεσης, ενώ εάν από αυτό αφαιρεθεί η αξία της απόσβεσης προκύπτει το καθαρό εγχώριο προϊόν (Net Domestic Product ή NDP). Επομένως η διαφορά μεταξύ του ακαθάριστου και καθαρού εγχώριου προϊόντος είναι η διαφορά των αποσβέσεων.

Η παραγωγή μιας χρονικής περιόδου αντιπροσωπεύεται από το καθαρό εγχώριο προϊόν, επειδή όμως είναι δύσκολο να υπολογιστεί με ακρίβεια η απόσβεση και, δεδομένου ότι το ύψος της βρίσκεται σε μια ορισμένη σχέση με το ύψος του προϊόντος, χρησιμοποιείται συχνά το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ως μέτρο της επίδοσης της οικονομίας μιας χώρας.

Εγχώριο προϊόν είναι το προϊόν που παράγεται μέσα στην επικράτεια μιας χώρας, ανεξάρτητα από τη μόνιμη κατοικία των ιδιοκτητών των συντελεστών παραγωγής.

Εθνικό προϊόν είναι το προϊόν που παράγεται από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους μιας χώρας, το εθνικό προϊόν μιας χώρας μπορεί να παράγεται μέσα στην επικράτειά της ή σε άλλη χώρα.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν εκφράζεται μαθηματικά ως εξής:

$$DP = C + I + G + NX$$

*Όπου C = κατανάλωση, I = επένδυση, G = δημόσιες δαπάνες, NX = καθαρές εξαγωγές μείον τις εισαγωγές.

Κατανάλωση (consumption): Είναι η δαπάνη που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή η συνολική τους κατανάλωση

Επένδυση (investment): Είναι η δαπάνη για την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και κτιρίων, συμπεριλαμβανομένης και της δαπάνης για την αγορά νέων κατοικιών. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και έξοδα αγοράς άυλων αγαθών, όπως τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης

Δημόσιες Δαπάνες (government expenses): Είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τις οποίες πραγματοποιούν η τοπική αυτοδιοίκηση, οι κυβερνήσεις των εκάστοτε χωρών και γενικότερα όλα τα έξοδα για αγορά αγαθών και υπηρεσιών από τα οποία επωφελείται το κοινό συμφέρον π.χ αγορά υλικών για την ανέγερση νοσοκομείου.

Καθαρές εξαγωγές (net exports): Είναι η δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζεται από χώρες της αλλοδαπής.

Εισαγωγές (Imports): Είναι το κόστος αγοράς οποιωνδήποτε αγαθών και υπηρεσιών όπου η χώρα παραγωγής τους δεν είναι η χώρα στην οποία υπολογίζεται το Α.Ε.Π

Αποπληθωριστής του Α.Ε.Π ή Δείκτης Τιμών του ΑΕΠ: Αριθμοδείκτης που μετρά τις μεταβολές όλων των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μία οικονομία, δηλαδή του ΑΕΠ. Ισούται με το λόγο του ονομαστικού ΑΕΠ στο έτος βάσης προς το ονομαστικό ΑΕΠ στο έτος που έχει επιλεγεί ως βάση επί εκατό.

Μέτρηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος: Υπάρχουν τρεις τρόποι μέτρησης του Α.Ε.Π: 1. Η μέθοδος της δαπάνης 2. Μέθοδος αμοιβής συντελεστών και 3. Μέθοδος προστιθέμενης αξίας.

Στην δεκαετία 2000 έως 2010 είχαμε τον ταχύτερο ρυθμό αλλαγής της ισορροπίας στην παγκόσμια οικονομία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη που δημοσιεύτηκε από την McKinsey, το παγκόσμιο οικονομικό κέντρο βάρους μετατοπιζόταν κατά περίπου 140 χιλιόμετρα κάθε έτος. Δηλαδή κατά περίπου 30% ταχύτερα από ό, τι κατά την περίοδο μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν το παγκόσμιο ΑΕΠ μετατοπίστηκε από την Ευρώπη στη Βόρεια Αμερική. Το κέντρο βάρους της παγκόσμιας οικονομίας άλλαξε πολλές φορές κατά τους περασμένους αιώνες. Αλλά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, ο ρυθμός μεταβολής -από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη προς την Ασία- έχει αυξηθεί δραματικά.

Σύμφωνα με την πρόβλεψη της μελέτης, το 2025 το κέντρο βάρους θα πλησιάσει ακόμα περισσότερο προς την Κίνα

3. Συσχέτιση ανάμεσα στο Πετρέλαιο και στην Οικονομία

3.1 Αποπληθωρισμός Πετρέλαιο και Οικονομική Κρίση

Από το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ο αμερικανικός οικονομικός κύκλος ακολουθούσε συγκεκριμένη και αρκετά προβλέψιμη διαδρομή. Η οικονομία αναδυόταν από μια περίοδο κάμψης, θα αναπτυσσόταν και κάποια στιγμή θα γνώριζε ραγδαία άνοδο, στη συνέχεια η Ομοσπονδιακή Τράπεζα θα άρχιζε να οδηγεί τον κύκλο προς το τέλος του καθώς αύξανε τα επιτόκια για να κρατήσει υπό έλεγχο τον πληθωρισμό και ευρύτερα για να εμποδίσει την υπερθέρμανση της οικονομίας. Αναπόφευκτα η οικονομία θα συρρικνωνόταν, με αποτέλεσμα μια περίοδο κάμψης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις με πιο αξιοσημείωτες αυτές του 1973, του 1979 και του 1990 η κάμψη της οικονομίας πυροδοτήθηκε εν μέρει από αυτό που οι οικονομολόγοι αποκαλούν εξωγενές σοκ αρνητικής προσφοράς. Και τις τρεις φορές το γεγονός που προκάλεσε την ύφεση της οικονομίας ήταν μια γεωπολιτική κρίση στη Μέση Ανατολή. Η πορεία της Μέσης Ανατολής, η πορεία της οικονομίας των Η.Π.Α. και η πορεία του βιοτικού επιπέδου εκατομμυρίων νοικοκυριών σχετίζονται μεταξύ τους λόγω ενός και μόνο αγαθού αυτού του κόσμου και αυτό ονομάζεται πετρέλαιο. Το έναυσμα λοιπόν δόθηκε από τη γεωπολιτική κρίση της Μέσης Ανατολής και στη συνέχεια η σκυτάλη δόθηκε στο πετρέλαιο και στη τιμή αυτού που αποκαλούν οι δημοσιογράφοι με γραφικό τρόπο «μαύρο χρυσό». Η τιμή λοιπόν του πετρελαίου και τις τρεις αυτές φορές κατέγραψε μια ξαφνική και πολύ μεγάλη άνοδο, η οποία με τη σειρά της πυροδότησε παγκοσμίως τον πληθωρισμό σε υψηλά επίπεδα. Θέλοντας λοιπόν για άλλη μια φορά η Ομοσπονδιακή Τράπεζα να ελέγξει την αύξηση των τιμών, ανέβασε και σε αυτή τη περίπτωση τα επιτόκια, οπότε άμεσα η οικονομία άρχισε να

συρρικνώνεται. Αυτά τα παραδείγματα αποδεικνύουν περίτρανα το ακλόνητο γεγονός ότι το πετρέλαιο και η τιμή του αποτελούν τον πληθωριστικό μοχλό της παγκόσμιας οικονομίας και έτσι η οικονομία, η ανάπτυξη και η αειφορία της εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το πρώτο και βασικότερο αγαθό της οικονομίας μας την ενέργεια και στη συγκεκριμένη περίπτωση το πετρέλαιο.

3.2 Η σχέση μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και του πληθωρισμού

Οι τιμές του πετρελαίου και ο πληθωρισμός συνδέονται σε μια σχέση αιτίου-αποτελέσματος, δηλαδή καθώς η τιμή του πετρελαίου αυξάνεται ή μειώνεται αντίστοιχα το ίδιο συμβαίνει και με το ποσοστό του πληθωρισμού.

Η σχέση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι το πετρέλαιο αποτελεί την πρώτη πηγή ενέργειας παγκοσμίως, (πετρέλαιο 34%, άνθρακας 24%, φυσικό αέριο 21% και μετά τα υπόλοιπα) και με χρήση σε κρίσιμες δραστηριότητες όπως η τροφοδοσία καυσίμων σε μεταφορές, η θέρμανση κατοικιών, ενώ παράγωγά του είναι άκρως σημαντικά στον τομέα της βιομηχανίας. Συνεπώς αποτελεί μια σημαντική συμβολή στην οικονομία. Έτσι η άνοδος της τιμής του πετρελαίου προκαλεί αύξηση του γενικού επιπέδων των τιμών με αποτέλεσμα τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών και συνακόλουθα την περιστολή της καταναλωτικής ζήτησης για διαρκή αγαθά και υπηρεσίες.

Μια άλλη αρνητική συνέπεια της αύξησης της τιμής του πετρελαίου είναι ότι προκαλείται πτώση της επενδυτικής ζήτησης για δύο λόγους.

Πρώτον, ο υψηλός ρυθμός πληθωρισμού που προκαλείται και η αύξηση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων που επακολουθεί, καθιστά λιγότερα επενδυτικά σχέδια κερδοφόρα (λιγότερα επενδυτικά σχέδια με θετική καθαρή παρούσα αξία), με αποτέλεσμα η επενδυτική δαπάνη να μειώνεται.

Δεύτερον, η μείωση της καταναλωτικής ζήτησης δημιουργεί αρνητικές προσδοκίες και άνοδο της αβεβαιότητας στους επιχειρηματίες για το μέλλον. Η αβεβαιότητα αυτή οδηγεί με τη σειρά της τους επιχειρηματίες να προβούν σε αναβολές ή ακόμα και σε ακυρώσεις επενδυτικών σχεδίων σε πολλούς παραγωγικούς κλάδους με τη βιομηχανία να πλήττεται περισσότερο. Αυτό συμβαίνει γιατί μετά από ένα σημείο και μετά το κόστος γίνεται ασύμφορο οικονομικά.

Επίσης, σε περιόδους αβεβαιότητας (αναφορικά με την τιμή του πετρελαίου), εντείνεται η ανακατανομή των πόρων από κλάδους που πλήττονται λόγω του ακριβότερου πετρελαίου, σε κλάδους μικρότερης εντάσεως πετρελαίου και ενέργειας. Οι ανακατατάξεις αυτές είναι συχνά βεβιασμένες και δεν οδηγούν σε βέλτιστους συνδυασμούς κεφαλαίου και εργασίας. Τέλος, σε περιόδους αβεβαιότητας για τα επίπεδα ισορροπίας της τιμής του πετρελαίου, η απόδοση του κεφαλαίου μειώνεται και ως εκ τούτου οι εταιρίες διστάζουν να προβούν σε νέες επενδύσεις. Η μείωση της επενδυτικής δαπάνης σημαίνει αύξηση του κόστους παραγωγής και απώλεια παραγωγικότητας ή ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Όπως συνεπάγεται μια αύξηση της τιμής του πετρελαίου οδηγεί σε ένα 'ντόμινο' οικονομικών εξελίξεων που δεν γίνεται να αφήσουν κανένα αδιάφορο από τον καταναλωτή μέχρι τον τραπεζίτη και επενδυτή. Γι' αυτό άλλωστε το κόστος του πετρελαίου παρακολουθείται στενά.

3.3 Η σχέση των τιμών του πετρελαίου και του δείκτη τιμών καταναλωτή

Η σχέση που συνδέει τις τιμές του πετρελαίου με τον δείκτη τιμών καταναλωτή, είναι παρόμοια με τη σχέση που προαναφέρθηκε, μεταξύ πετρελαίου και πληθωρισμού. Είναι πάρα πολύ απλό να κατανοήσει κανείς τη σχέση αυτή, μιας και ο δείκτης τιμών καταναλωτή αποτελεί βασικό εργαλείο στην δημιουργία του ποσοστού του πληθωρισμού.

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή, όπως και ο πληθωρισμός λοιπόν, συνδέεται πάλι με τις τιμές του πετρελαίου σε μία σχέση αιτίου αποτελέσματος. Μία και μόνο ποσοστιαία αύξηση στην τιμή του πετρελαίου, ανεξαρτήτως ποια ήταν η αιτία που προκάλεσε την αύξησή αυτή, επηρεάζει αρνητικά τον δείκτη τιμών καταναλωτή. Αυτό συμβαίνει γιατί, καθώς αυξάνεται η τιμή του πετρελαίου, αυξάνεται άμεσα το κόστος των εξόδων των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, άρα και μειώνεται το εισόδημα μιας και επιχειρήσεις παύουν την λειτουργία τους, συνάμα όμως, μειώνεται και η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο δείκτης τιμών καταναλωτή, με τα νοικοκυριά να περιστέλουν τις δαπάνες τους για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών με άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία.

Τέλος, αξίζει να αναφερθούν ορισμένα ιστορικά παραδείγματα προκειμένου ο αναγνώστης να κατανοήσει πλήρως τη σχέση που εξετάζεται σε αυτό το σημείο. Ενδεικτικά λοιπόν, μετά και τέλος της πετρελαϊκής κρίσης του 1979, όπου η ονομαστική τιμή του πετρελαίου υπερδιπλασιάστηκε, ο δείκτης τιμών καταναλωτή σημείωσε αύξηση της τάξης του 104%.

3.4 Η σχέση μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και της ανεργίας

Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, όπου αύξηση της τιμής του πετρελαίου επηρεάζει αρνητικά τα οικονομικά μεγέθη που εξετάσαμε παραπάνω, και η ανεργία σημειώνει αύξηση στην ποσοστιαία μεταβολή της, ακολουθώντας μία αύξηση της ονομαστικής τιμής του πετρελαίου.

Καθώς η τιμή του πετρελαίου αυξάνεται, αυξάνεται η τιμή των κύριων παραγώγων που παράγονται από την δύλιση του πετρελαίου, όπως είναι η τιμή της βενζίνης ή η τιμή του πετρελαίου θέρμανσης και πετρελαίου κίνησης. Η συνέπεια των ανατιμήσεων αυτών, είναι η αύξηση των λειτουργικών εξόδων των εταιριών και επιχειρήσεων. Προκειμένου να αντισταθμίσουν τα έξοδα αυτά και δεδομένου ότι δεν είναι ικανή η επιχείρηση να αφομειώσει με επιτυχία την απροβλεπτή αύξηση των εξόδων της, προβαίνει σε απολύσεις προσωπικού

προκειμένου να εξοικονομήσει πόρους, μοιραία λοιπόν έχουμε αύξηση των ανέργων, άρα αύξηση του ποσοστού της ανεργίας.

Επιπλέον, προκαλείται οικονομική καθίζηση σε ολόκληρη την οικονομία, παρουσιάζεται αύξηση του πληθωρισμού και των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, με αποτέλεσμα να μειώνονται τα επενδυτικά σχέδια που θα ωφελούσαν ιδιαίτερα στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και θα μείωναν το ποσοστό της ανεργίας.

Τελειώνοντας, η αύξηση της ανεργίας, προκαλεί μείωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων σε αγαθά και υπηρεσίες, κλίμα ιδιαίτερα αρνητικό κάνει την εμφάνισή του στις διεθνείς αγορές με την άνοδο της αβεβαιότητας και την επενδυτική ανησυχία να κυριαρχούν.

Η ανεργία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μακροοικονομικούς παράγοντες και έχει αποδειχτεί ιστορικά, πως επηρεάζεται άμεσα από τις αυξήσεις στις τιμές του πετρελαίου που συνέβησαν σε όλες τις πετρελαϊκές κρίσεις.

Στην περίοδο μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970, η ανεργία ήταν πολύ χαμηλή στις χώρες με ανεπτυγμένες οικονομίες. Σημείωσε στην συνέχεια μεγάλη αύξηση σε τρεις φάσεις: Μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1972-1973, μετά την δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979-1980 και μετά την απότομη κάμψη της ζήτησης του 1990-1992. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες παρουσιάστηκε το φαινόμενο να αυξάνεται απότομα η ανεργία μετά από την καθεμιά από τις εν λόγω διαταράξεις της οικονομίας. Ωστόσο μετά την πάροδο των κρίσεων και ενώ η επίδραση των διαταραχών έφθινε, τα ποσοστά της ανεργίας παρέμεναν υψηλά όπως διαμορφώθηκαν με την εμφάνιση των κρίσεων χωρίς να μειώνονται. Στις χώρες μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ο αριθμός των ανέργων παρουσίασε νούμερο μεγαλύτερο των 10 εκατομμυρίων το 1973, ενώ προς τα τέλη του 1990 ο αριθμός των ανέργων ξεπέρασε τα 35 εκατομμύρια. Η ανεργία αυξήθηκε δραματικά και στις χώρες της Ανατολικής και

Κεντρικής Ευρώπης. Τα ποσοστά της ωστόσο διαφέρουν σημαντικά στις διάφορες χώρες της Ευρώπης, αλλά και μέσα στην κάθε χώρα, ανάλογα με την περιφέρεια, αυτό οφείλεται σε διάφορους οικονομικούς-κοινωνικούς παραγοντες. Η ανεργία αποτελεί πολύ σοβαρότερο πρόβλημα στις ευρωπαϊκές χώρες απ' ό,τι στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία.

3.5 Συσχέτιση μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και του Δείκτη Υπευθύνων Προμηθειών

Ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (purchasing managers index - pmi), ως σημαντικό βαρόμετρο για τις συνθήκες λειτουργίας του μεταποιητικού τομέα της οικονομίας, έχει εξαρτώμενη σχέση με τις μεταβολές στις τιμές του πετρελαίου. Ο δείκτης αυτός λοιπόν, δίνει σαφή εικόνα για την πορεία της μεταποίησης στην οικονομία κάθε χώρας.

Μία ποσοστιαία αύξηση της τιμής του πετρελαίου, προκαλεί όπως προαναφέρθηκε ένα ντόμινο αυξήσεων σε μια σειρά παραγώγων του πετρελαίου, τα οποία είναι ιδιαίτερος σημαντικά για κάθε επιχείρηση. Συνεπώς, αύξηση της τιμής του πετρελαίου κίνησης, της βενζίνης ή ακόμα και του πλαστικού, στοιχεία απαραίτητα για κάθε επιχείρηση, πόσο μάλλον για τις επιχειρήσεις που ανήκουν στον δευτερογενή τομέα της παραγωγής, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής του συγκεκριμένου τομέα. Η μείωση της παραγωγής, οφείλεται, είτε γιατί οι καταναλωτές εξαιτίας της μειωμένης αγοραστικής τους δύναμης συνυπολογισμένου και του γεγονότος της αύξησης της τιμής των αγαθών, περιστελούν την αγορά προϊόντων που προέρχονται από τον τομέα της μεταποίησης (μειωμένη ζήτηση οδηγεί και στην μείωση της προσφοράς). Είτε γιατί, η αύξηση της τιμής του πετρελαίου, προκαλεί όπως είδαμε, αύξηση της ανεργίας, έτσι με μειωμένο προσωπικό οι επιχειρήσεις αναγκάζονται να μειώσουν την παραγωγή τους. Ένας ακόμη λόγος που μειώνεται ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών, εντοπίζεται στο γεγονός ότι η αύξηση του πληθωρισμού που προκαλεί η μεταβολή της τιμής του πετρελαίου, με αποτέλεσμα την αύξηση της ονομαστικής αξίας των αγαθών, αλλά και το κλίμα ανασφάλειας

και αβεβαιότητας που καλλιεργείται, όχι μόνο εντός αλλά και εκτός των ορίων μιας χώρας, οδηγεί σε μείωση των παραγγελιών και των εξαγωγών στο εξωτερικό.

Συνοψίζοντας, η ζήτηση για αγαθά αυξάνεται όταν οι τιμές είναι χαμηλές και υπάρχει πλεόνασμα παραγωγής. Όσο όμως αυξάνονται οι τιμές του πετρελαίου άρα και των αγαθών, δημιουργείται πλήγμα στην ζήτηση και στην παραγωγή.

3.6 Συσχέτιση των τιμών του πετρελαίου με το παγκόσμιο ΑΕΠ

Τέλος παρουσιάζουμε την συσχέτιση μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και του παγκόσμιου αεπ. Το αεπ, ως δείκτης που υποδεικνύει την κατάσταση μιας οικονομίας, καθώς αποτελεί το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα ανά έτος, επηρεάζεται άμεσα από τις μεταβολές στην τιμή του πετρελαίου. Έχει αποδειχτεί, ότι αύξηση της τιμής του πετρελαίου, επηρεάζει την οικονομία μιας οικονομίας ποικιλόμορφα, παρατηρείται λοιπόν, άνοδος στο κόστος παραγωγής, μείωση των εταιρικών κερδών, άνοδος του πληθωρισμού, αύξηση των ανέργων κ.τ.λ. Δημιουργείται περιβάλλον που δεν ευνοεί την αύξηση της εγχώριας παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, αποτέλεσμα των συνθηκών που επικρατούν σε τέτοιο κλίμα είναι η μείωση του αεπ κάθε χώρας που πλήττεται από τις μεταβολές στην τιμή του πετρελαίου, άρα μείωση του παγκόσμιου αεπ. Το ντόμινο των επιπτώσεων που δημιουργείται, πλήττει λίγο ή πολύ, όλες τις χώρες(ανάλογα με την εξάρτησή τους στο πετρέλαιο, ή αν είναι παραγωγοί πετρελαίου), μοιραία αυξάνεται το παγκόσμιο αεπ.

Στην περίπτωση του παγκοσμίου αεπ, παρατηρείται ότι μία αύξηση του παγκοσμίου αεπ, οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης για ενέργεια, άρα άνοδο των τιμών των πηγών ενέργειας. Καθώς λοιπόν αυξάνεται η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών, ικανοποιώντας την αυξανόμενη ζήτηση για αυτά, αυξάνεται και η τιμή του πετρελαίου,

μιας και αποτελεί την κύρια πηγή ενέργειας παγκοσμίως, ενέργεια απαραίτητη για την αύξηση της παραγόμενης ποσότητας.

3.7 Επίδραση των τιμών του πετρελαίου στο ΑΕΠ

Οι οικονομολόγοι Rotemberg και Woodford (1996), μέσα από την έρευνά τους, κατέληξαν στο γεγονός ότι μία αύξηση κατά 1% στην τιμή του πετρελαίου σχετίζεται με μία μείωση κατά 0,25% στην παραγωγή της Αμερικάνικης οικονομίας, μετά την πάροδο πέντε έως επτά τριμήνων.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF) σε μια μελέτη του το 2005 διατύπωσε την άποψη ότι μία άνοδος στην τιμή του πετρελαίου το 2001 κατά 5 δολάρια υπεράνω της τιμής του πετρελαίου που προεξοφλούσαν τα Συμβόλαι Μελλοντικής Εκπλήρωσης (ΣΜΕ) κατά τα τέλη του 2000, θα οδηγούσε σε μία πτώση της παραγωγής των ΗΠΑ και της Ευρωζώνης κατά 0,4%, σε κάθε ένα από τα πρώτα δύο έτη.

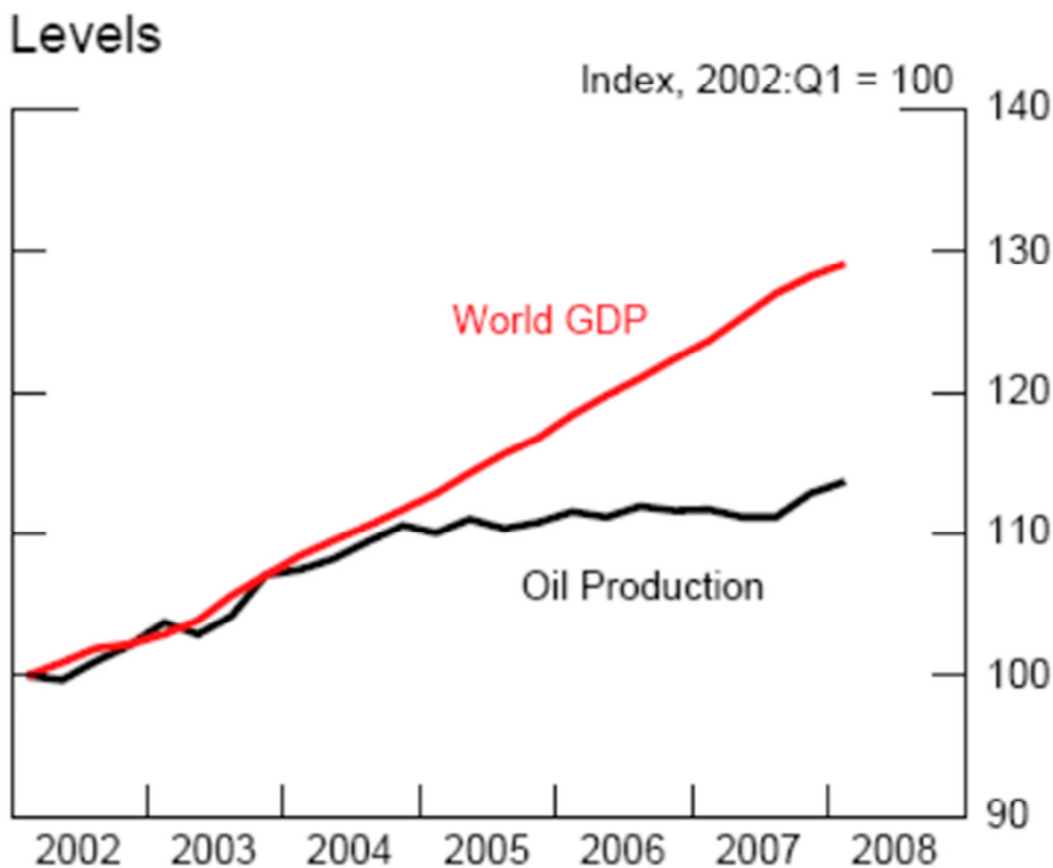
Ωστόσο οι Darrat κ.α (1996) διαπίστωσαν, χρησιμοποιώντας στοιχεία από τις αρχές της δεκαετίας του '90, ότι η τιμή του πετρελαίου δεν φαίνεται να προκαλεί πτώση στην παραγωγή. Οι εν λόγω ερευνητές χρησιμοποιώντας ένα υπόδειγμα Var με 6 μεταβλητές, κατά την διάρκεια της περιόδου 1960-1993 δεν διαπίστωσαν ούτε ότι η βιομηχανική παραγωγή επηρεάζει την κατανάλωση πετρελαίου, αλλά ούτε η κατανάλωση πετρελαίου από τη μεριά της επηρεάζει το επίπεδο της παραγωγής.

Ο Ισπανός οικονομολόγος De Miguel (2005), διαπίστωσε μετά από μελέτες ότι στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου (Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία και Ελλάδα), παρατηρείται η μεγαλύτερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση αρνητική επίδραση στο ΑΕΠ λόγω των μεταβολών στην τιμή του πετρελαίου, με μέγιστη επίδραση να παρατηρείται στην Ελλάδα. Μελετώντας τις πετρελαϊκές κρίσεις στις δεκαετίες '70-'80, διαπίστωσε ότι οι μεγαλύτερες μεταβολές παρατηρήθηκαν στην Ελλάδα και Πορτογαλία, με απώλειες της τάξεως του 7,9% και 8,1% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Τέλος όρισε την ευημερία ως την απαιτούμενη αύξηση της κατανάλωσης,

εκφρασμένης ως ποσοστό του ΑΕΠ, η οποία διατηρεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών στο επίπεδο πριν τη πετρελαϊκή κρίση.

Σύμφωνα με τους Guo και Kliesen (2005), εάν, κατά την διάρκεια ενός τριμήνου, η τιμή του πετρελαίου αυξηθεί κατά 10%, τότε στη διάρκεια των επόμενων 4 τριμήνων, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ των ΗΠΑ θα μειωθεί κατά 0,7 έως 2,5 ποσοστιαίες μονάδες,

Hrima.gr

<http://www.theoildrum.com/node/5177>

3.8 Συνέπειες των μεταβολών στην τιμή του πετρελαίου για την Ελλάδα

Για σειρά ετών μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, οι μακροοικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας ήταν μεταξύ των πιο εντυπωσιακών στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην εικοσαετία μεταξύ 1954 και 1973 ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης ήταν της τάξης του 7% το χρόνο. Η ανάπτυξη ήταν κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη το χρόνο από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ. Τα επόμενα 20 χρόνια η κατάσταση άλλαξε άρδην. Ο ρυθμός ανάπτυξης άρχισε να επιβραδύνεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και έπεσε πολύ χαμηλά τη δεκαετία του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Ταυτόχρονα ο πληθωρισμός ακολούθησε ανοδική πορεία και παρέμεινε διαρκώς σε υψηλά επίπεδα. Ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης για την περίοδο 1974-1993 ήταν μόλις 2% το χρόνο, ελαφρώς χαμηλότερος από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ. Ο ρυθμός ανάπτυξης άρχισε να ανακάμπτει σε μονιμότερη βάση μετά το 1994 και από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 σταθεροποιήθηκε σε επίπεδα

της τάξης του 4%. Όπως είναι φυσικό, η επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης συνδυάστηκε με σημαντική αύξηση της ανεργίας. Το ποσοστό ανεργίας ανέβηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στα επίπεδα του 7%, στα οποία σταθεροποιήθηκε για μερικά χρόνια. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 το ποσοστό ανεργίας σημείωσε νέα άνοδο. Η μείωσή του ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και συνεχίστηκε με ταχείς ρυθμούς ως και το 2008.

Δυσμενείς εξελίξεις όμως υπήρξαν και στο μέτωπο του πληθωρισμού. Στην περίοδο 1954-1973, ο μέσος πληθωρισμός στην Ελλάδα ήταν της τάξης του 4%, όσο και ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ.

Στην επόμενη εικοσαετία, ο πληθωρισμός ανήλθε στο 16%, ποσοστό που ξεπερνούσε κατά 10 περίπου ποσοστιαίες μονάδες τον αντίστοιχο μέσο των χωρών του ΟΟΣΑ. Μόνο μετά την έναρξη της προσπάθειας για τη συμμετοχή της Ελλάδος στην Ευρωζώνη, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ξεκίνησε η μεγάλη πτώση του πληθωρισμού. Άλλωστε, η μείωση του πληθωρισμού σε μόνιμη βάση, ήταν ίσως και ο βασικός λόγος συμμετοχής της χώρας στη ζώνη του Ευρώ. το 1970 ήταν 4%, το 1974 25%. το 1980 23%. το 1990 20%

Οι Προοπτικές του ζητήματος του πετρελαίου

Στην αγορά πετρελαίου κυριαρχούν αυτή τη περίοδο δύο αντίρροπες δυνάμεις σύμφωνα με τους ειδικούς. Η πρώτη δύναμη είναι καθαρά οικονομική και σχετίζεται με τη τάση για παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση, την ύφεση δηλαδή που παρατηρείται σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία ωθεί πτωτικά τις τιμές του πετρελαίου.

Η άλλη περίπτωση αφορά τις γεωπολιτικές συνθήκες και συνδέεται με τις εξελίξεις στα μέτωπα της Συρίας, του Ιράν και γενικότερα στο μέτωπο της Μέσης Ανατολής, που οδηγούν σε υψηλή αστάθεια και αβεβαιότητα τους επενδυτές, με συνέπεια να πιέζουν σε ανοδική τάση τις τιμές του πετρελαίου.

Μολονότι η ύφεση στην Ευρώπη είναι σαφώς μεγαλύτερη από αυτήν των ΗΠΑ, η μείωση της τιμής του ευρωπαϊκού πετρελαίου είναι μικρότερη από την αντίστοιχη του αμερικάνικου πετρελαίου. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στην εξάρτηση της Γηραιάς Ηπείρου από τον μαύρο χρυσό, με αποτέλεσμα να εισάγει πετρέλαιο με μεγαλύτερο ποσοστό από τις ΗΠΑ, ενώ οι Αμερικάνοι κυριαρχούν πλέον στη Μέση Ανατολή και η επιρροή τους σύμφωνα με τις προβλέψεις θα αυξηθεί όσο παρεμβαίνουν στον πλούσιο σε κοιτάσματα πετρελαίου χώρο αυτό.

Συνοψίζοντας, ολόένα και περισσότεροι παράγοντες της οικονομίας εκτιμούν πως μελλοντικά οι γεωπολιτικές εξελίξεις θα αποτελούν τον βασικό κανόνα επηρεασμού της τιμής του πετρελαίου διεθνώς. Στις νέες αυτές συνθήκες θα αναγκαστούν να προσαρμοστούν οι αναλυτές, αυξάνοντας τη συμμετοχή των πετρελαϊκών προϊόντων και εταιριών εξόρυξης και διύλισης στα χαρτοφυλάκιά τους. Οι παγκόσμιες δυνάμεις και εταιρίες κολοσσοί παγκοσμίως τείνουν στην άποψη πως μελλοντικά η αγορά πετρελαίου θα είναι ασύμφορη, γεγονός που τους ωθεί σε έρευνες για νέες και οικονομικότερες πηγές ενέργειας(φυσικό αέριο κ.α)

Την περίοδο μετά το 1973 η Ελλάδα είχε και περιοδικές κρίσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, όπως το 1973-74, 1980-81, 1984-85 και 1989- 1990. Κάποιες από τις κρίσεις αυτές οδήγησαν σε υποτίμηση της δραχμής, όπως το 1983 και το 1985, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η υποτίμηση απεφεύχθη.

Διατύπωση Υποθέσεων

Οι υποθέσεις που πηγάζουν από την εργασία, είναι ότι το πετρέλαιο αποτελεί μοχλό πίεσης στην παγκόσμια οικονομία, επηρεάζοντας την πορεία σημαντικών οικονομικών παραγόντων όπως είναι ο πληθωρισμός, ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, η ανεργία, ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών και το Παγκόσμιο ΑΕΠ καθώς και την πορεία ολόκληρων λαών. Οι μεγαλύτερες χώρες σε εξαγωγή πετρελαίου ΟΠΕΚ διαδραματίζουν έμμεσα ισχυρό ρόλο στο μέλλον και την πορεία της εκάστοτε οικονομίας, όπως επίσης και οι μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρίες που κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος προσφοράς του πετρελαίου παγκοσμίως.

Μεθοδολογία Έρευνας

Η μεθοδολογία έρευνας, βασίστηκε στην ανεύρεση αντικειμενικών και επιστημονικών πηγών, που ενημέρωναν σωστά για τα ζητήματα της έρευνας. Οι που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία, αντλήθηκαν από το διαδίκτυο, ενώ από πληθώρα επιλογών, επιλέχθηκαν τα πιο ουσιώδη στοιχεία. Ακόμα, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία που προήλθαν από διάφορα βιβλία της Μακροοικονομίας, για να περιγραφούν τα μεγέθη και τα βασικά στοιχεία της εργασίας. Οι ιστορικές αναφορές που εμπεριέχονται, βασίζονται σε αντικειμενικά ιστορικά γεγονότα, που είναι ενδεικτικά του βασικού αντικειμένου διαπραγμάτευσης της εργασίας. Έπειτα, για την επιστημονική απόδειξη των αρχικών υποθέσεων της εργασίας μας, κρίθηκε απαραίτητη η χρήση πινάκων, ενδεικτικών του καθενός μακροοικονομικού δείκτη που εξετάστηκε.

Συμπεράσματα – Επίλογος

Από την εργασία μας προκύπτει πως οι τιμές του πετρελαίου και οι μακροοικονομικοί παράγοντες συνδέονται σε μία σχέση αιτίου – αποτελέσματος. Συγκεκριμένα ο πληθωρισμός ακολουθεί πιστά οποιαδήποτε μεταβολή στην τιμή του πετρελαίου, όπως άλλωστε και ο Δείκτης Τιμών καταναλωτή και η ανεργία. Δηλαδή όταν αυξάνεται η τιμή του πετρελαίου, άνοδος παρουσιάζεται και στα ποσοστά του πληθωρισμού, του ΔTK και της ανεργίας. Αντίστοιχα, μείωση της τιμής του πετρελαίου προκαλεί την μείωση του ποσοστού του πληθωρισμού, του ΔTK και της ανεργίας. Στην περίπτωση του δείκτη υπευθύνων προμηθειών και του παγκοσμίου ΑΕΠ, αύξηση της τιμής του πετρελαίου προκαλεί αρνητικές συνέπειες στα οικονομικά αυτά μεγέθη με τα ποσοστά τους να μειώνονται, ενώ σε μείωση της τιμής του πετρελαίου αντιδρούν θετικά για την οικονομία αυξάνοντας τα ποσοστά τους.

Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Βιβλιογραφία

1. Askenazy, P., Cohen, D. (2009). Η Οικονομία Σήμερα. Αθήνα : Εκδόσεις Πόλις
2. Κατσέλη, Λ. Μαγούλα Χ. (2002). Μακροοικονομική Ανάλυση και Ελληνική Οικονομία. Αθήνα : Εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδάνος
3. Κώττης, Γ. Πετράκη-Κώττη, Α. (2000). Σύγχρονη Μακροοικονομική. Αθήνα : Εκδόσεις Μπένου
4. Míhm, S., Roubini, N. (2010). Η Οικονομία της Κρίσης. Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη

Αναφορές από το Διαδίκτυο

1. Βορλόου Κ. Ε (2008) Η Νέα Παγκόσμια Οικονομία : Προοπτικές & Προκλήσεις:
http://www.enthesis.net/index.php?option=com_content&view=article&id=156:enthesis5720&catid=4:internationaleconomy&Itemid=3
2. Ιωακείμωγλου, Η. , Μηλιός, Γ. (1991). Οι δρόμοι του πετρελαίου: Αντιθέσεις και συγκλίσεις. Θέσεις, 35 Απρίλιος-Ιούνιος
http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=335&Itemid=29
3. Κύρτσος, Γ. (2008). Στα ύψη πληθωρισμός, πετρέλαιο.
<http://www.citypress.gr/index.html?action=article&article=55221>
4. Λιβάνιος, Α. (2011). Οι επιπτώσεις της τιμής του πετρελαίου στην Ελληνική Οικονομία. Αξία. Μάρτιος. <http://energystreamblog.com/?p=162>
5. Σιμάτος, Α. (2007). Πληθωρισμός, Πετρέλαιο και Ανάπτυξη στην Ευρωζώνη. Οκτώβριος.
http://www.energia.gr/article.asp?art_id=15988
6. Σμύρνης, Ν. (2009). Το ντόμινο που προκαλεί το πετρέλαιο. Χρήμα. Μάρτιος.
<http://www.hrima.gr/article.asp?view=640&ref=621>

7. Χαροντάκης, Δ., Χριστοδουλάκης, Α. (2010). Το πετρέλαιο θέρμανσης στέλνει στο 7% τον πληθωρισμό. Το βήμα. Σεπτέμβριος. <http://www.tovima.gr/finance/finance-news/article/?aid=352743>
8. ΕΚΤ. Τι είναι πληθωρισμός
<http://www.ecb.int/ecb/educational/hicp/html/index.el.html>
9. Τι είναι ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών. Markit economics
http://www.hpi.gr/hellenicpurchasinginstitute/index.php?option=com_content&view=article&id=68&lang=el
10. The Importance of the Purchasing Managers Index (PMI). INVESTOPEDIA
<http://www.investopedia.com/articles/investing/010914/importance-purchasing-managers-index-pmi.asp>
11. Ο Δείκτης PMI. In Deep Analysis
http://www.indeepanalysis.gr/?q=prodromes-ekselikseis-ellada&tid_1=153
12. Τράπεζα της Ελλάδας. Ο Εναρμονισμένος ΔΤΚ
<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/prices.aspx>
13. Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.
<http://athenstock.capitalblogs.gr/showArticle.asp?id=11539&blid=94>
14. Οι μεγαλύτερες κρίσεις διεθνώς. Η σημερινή
<http://www.sigmalive.com/simerini/business/news/388502>
15. Ec. Europa. Ο πληθωρισμός στο μικροσκόπιο
http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/index_el.htm

16. InflationData(2011). Historical Crude Oil Prices (Table),
http://inflationdata.com/inflation/inflation_rate/historical_oil_prices_table.asp
17. Πληθωρισμός, Βικιπαιδεια.
<http://el.wikipedia.org/wiki/Πληθωρισμός>
18. Ανεργια Βικιπαιδεια
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1>
19. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Βικιπαιδεία.
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%AC%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%95%CE%B3%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%BF_%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD
20. Που θα πάνε οι τιμές του πετρελαίου. <http://www.money-money.gr/news/pou-tha-pane-i-times-tou-petroleou/162>